

KRIŠTOFA ŠMÍDA
VEŠKERY SPISY

pro mládež a přátele její.

Dle posledního původního vydání

přeložil

Dr. JOSEF PEČÍRKA.

26

Svazek šestnáctý.

Rolník Florián Krotký.

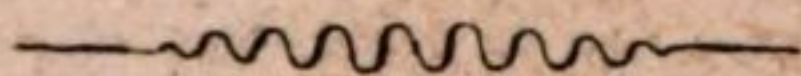
V Praze 1861.

Tiskem a nákladem Rohlíčka a Sieverse v arcib. semináři.

KRIŠTOFA ŠMÍDA
VEŠKÉRY SPISY

pro mládež a přátele její.

Dle posledního původního vydání

přeložil

Dr. JOSEF PEČÍRKA.

26

Svazek šestnáctý.

Rolník Florián Krotký.

V Praze 1861.

Tiskem a nákladem Rohlíčka a Sieverse v arcib. semináři.

CHRISTOPHER SMITH

VERBERT SPISY

Two minutes a piece for

the following exercises

Notes

By JOHN SMITH

First Edition

London: John Smith

1781

Printed by J. Smith, at the Press of the University of London

Předmluva.

Události, které se vypravují v této povídce jsou ze skutečného života a v pravdě se přihodily. Rolníci z toho viděti mohou, jak ctihodný a důležitý je stav jejich, jak mnoho dobrých a příjemných stránek má a jak mohou při rolnictví opravdu spokojeně a od srdce utěšeně živi býti.

Obyvatelům větších měst netřeba to povídati, jaké vážnosti zasluhuje rolník, jemuž jsou povinni za každou skývku chleba, kterou jedí.

Vypravování toto okazuje spolu, že se nacházejí mezi rolníky také mnozí v pravdě šlechetní a rozumní mužové, kteří pak obcím svým jako světla předcházejí a mnoho dobrého pro všeobecné dobro působí.

Kýžby se všickni, malí a velcí, vysocí i nízcí o tom přesvědčili, že nerozdělil Bůh statky pozemské a ještě šlechetnější dary ducha tak nestejně, jak se lidem obyčejně zdá, že je

každému přidělena jistá míra blaženosti, kterouž by kromě svého stavu nadarmo vyhledával, a že pilný a na málu přestávající člověk, když Boha pozná a opravdově ctí, tak utěšeně a spokojeně živ býti může, jak obyvatel skvostného paláce, konečně že při všem, cokoli se i zlého na světě přihodí, svatá prozřetelnost Boží se projevuje, netoliko u velkých záležitostech světských, nýbrž i v příhodách obyčejných vezdejšího života.

Rolník Florián Krotký.

Heinrich Heine

Částka první.

Válka.

Markytka ovdověla, a bylo jí teprv tři a dvacet let. Ona žila se svým jediným dítětem tiše a spokojeně ve vesnici a živila se ruční prací a užitkem z několika políček a velké louky.

Válka pustošila zemi daleko široko a neušetřila též oné přívětivé dědinky, která se nazývala Lesenice. Jednoho večera bylo slyšet velmi blízko hřímání děl; bojující vojska pořád se přibližovala, dvě sousední vesnice hořely, všickni lidé po celé krajině byli celí polekáni a plni strachu. Následujícího jitra vznikl střelbou i v Lesenicích požár a vítězští nepřátele vedrali se do hořících domů, aby tam drancovali. Také domek Markytčin shořel. Ona si pospíšila, aby jen sebrala, co unesti mohla a velice jí bylo líto, že musila ponechat požáru a drancování nejlepší

své statky, totiž několik štouček plátna, na kterých přádala už co desíletá holčička často až pozdě na noc. Dítě vzala na jednu ruku a uzel pod druhé paždí a spěchala k blízkým horám, oči majíc plny slzí aniž se ohlednula.

Malý její Floriánek, chlapeček to sotva tři neb čtyrletý, nerozuměl tomu ještě, proč matka tak pláče; ve svém nerozumu ohlížel se po hořící vesnici a prskajících jiskrách a měl z toho dětinskou radost. Malou ručičkou okazoval na to volaje: „Hle maminko, maminko! podívej se jenom na ty mraky, co se valí z oken a střech, podívej se na ten velký oheň a na ty tisíce ohnivých ptáčků, jak sem tam lítají!“

Markytka si odpočinula teprva, když našla v houští mezi skalinami tiché, ukryté místečko. Zde přitískla malého Floriánka k srdci a skropila tvář jeho vřelými slzami. „Neplač maminko!“ pravil chlapec „vždyť máš dost peněz, můžeme si koupit jiný domek“ — viděltě, kterak nebohá žena ještě několik zlatých sebrala a s sebou vzala.

Markytka pravila: „Ach ty ubohé, ubohé dítě! Za ty peníze nedostaneme chaloupky; ach, budeme musit asi přes noc v lese zůstat.“

„O, já se nebojím“ ujišťoval chlapeček „jsili ty se mnou. Ty nedáš, aby mě sežraly šelmy.“

„Ach milé dítě“ vzdychla matka „tys tak vesel, tak bezpečen a dobré myslí, proto že důvěruješ v lásku své matky, která je sama tak málomyslna a opuštěna! O jakž bych si neměla

také já srdce dodati, majíc důvěru v lásku Otce našeho v nebesích, kterýž je vždycky stejně mocný, pln dobroty a bohatý na pomoc! Zajisté zaopatříš zase Ty milý, dobrý Otče v nebesích mě i mému nebohému dítěti přístřeší a skývčičku chleba“

„Maminko“ pravil na to chlapec „pojďme k strýčkovi; on má velký dům a velký bochník chleba a ukrojí mi hodně velký krajíc. Má také krásná jablka a dá mi tolik, co budu chtít. Pojďme k němu.“

„Tak milé dítě“ přisvědčila matka, „Bůh mi dává radu skrze tvá dětinská ústa. V pravdě to bude nejlepší; půjdu k bratrovi, on byl ke mě vždycky tak dobrý! Jestli nepřišel také o všecko uvítá nás jistě s otevřenou náručí. Jaké pak štěstí našla bych doma v rumu a popeli? Půjdu k němu.“ I vzala chlapce na ruku a dala se na cestu.

Částka druhá.

Vystěhování.

Bratr Markétin jmenoval se Ondřej a přebýval ve vzdáleném městečku, kdež měl polní hospodářství. Bylo tam několik mil. Markéta si myslila: slunce nedávno vyšlo, nežli zajde dorazím tam snad.“

Strachy před nepřátelským vojskem šla po samých odlehlých cestách a místama přes vysoké kopce a skrz hluboké údolí. S chlapečkem na ruce šlo se jí to však jen pomalu. V úzkém úvale, jenž byl obklíčen příkrými skalami a hustým křovím, sedla si. Kolem bylo všecko ticho a osamělo, ani lupínek se nehýbal a Markéta nepotřebovala se nepřítele báti; teď ale teprv jak náleží cítila, jak je mdlá a usláblá. Hlad a žízeň trápily ji velice a Floriánek už dlouho plakal o kousíček chleba a trošku vody. Nevečeřel včera v tom všeobecném zármutku a také dnešního hrůzyplného dne neměl žádný ani v ústech. Matka těšila chlapečka a dala se zas na cestu, řkouci: „Brzy přijdeme do nějaké vesnice k dobrým lidem, dostaneš od nich mléko a chleb.“

Každou chvíli však ptal se chlapeček „Maminko, budeme už brzy ve vsi?“

„Brzy, brzy!“ těšila matka dítě. „Brzy brzy!“ vzdychla tiše „ach brzy musí pomoc přijíti sice neodolám!“

Věděla, že vede cesta okolo starého, zbořeného hradu, vedle něhož stálo dole několik chalup; neviděla však nic. Kříž nestál už na cestě, dle něhož se lidé jindy řídili. Markéta nemohla krajinu poznat, zabloudilať. Nikde nebylo stopy po lidech, nikde studánky; všude jen holé skalky nebo pusté trní, které už podzimkem žloutlo.

Ležel před ní kopec a na ten musila vylezt.

Modlila se k Bohu za posilu a dala se na tu krutou, obtížnou cestu. Polední slunce hrálo velmi silně na tento čas — bylatě jeseň — a to zvláště na výsluní na kopci. Matka zemdlená, ba skoro už hynoucí, nadarmo se ohlížela po nějakém stínu pod stromem nebo křovím. Plačící dítě nemohla už skoro ani ukonejšiti; z vroucího srdce modlila se k Bohu. Nemohla skoro už ani jít, avšak poslední napnula sílu, aby došla na vrchol kopce. Nářek a bědování chlapcovo nemohlo mateřské srdce její už vydržeti.

Konečně dospěla až na vrchol a spatřila ne daleko vinohrad, na němž stál pěkný, výstavný dům. Tento pohled nadchnul ji novou silou. „O Bohu díky!“ zvolala „teď nám bude spomoženo!“ a spěchala co jen mohla ku krásnému domu. Když na vinici přišla hledala především nějaký hrozen, ale nenalezla ničehož kromě listí. Přišla k domu; avšak dvéře byly vypáčené a dům vydrancován, byl prázdný, obyvatelé jeho prchli. Předce však jí potěšilo, že byla u domu studně. Žena si chtěla navážiti vody, avšak okov i řetěz byl pryč.

Částka třetí.

Nouze učí modlitbě.

Bolestně plačíc pohledla Markéta k nebesům a zvolala: „Bože, o Bože! neopouštěj nás! V Tebe důvěřuju! Ačkoli je všecka pomoc lidská od nás daleko, tedy jsi nám Ty vždy na blízku se svým všemohoucím přispěním!“ Plačící dítě položila na práh u dveří a chtěje je občerstviti, šla mezi réví a prohlédla keř po keři zdaliby snad nenalezla nějaký hrozen; avšak našla ani jediného zrníčka. S prázdnýma rukama se vrátila. Srdce jí krvácelo, když se na ni dítě tak žalostivě dívalo. Zapomněla na svou vlastní bídu a necítla už ani hladu ani žízně. Sedla na zem, vzala na klín, dítě hladem a žízní pláčem a křikem celé usláblé a chraptivé, obejmula je a zvolala plačíc a vzdychajíc: „O nejdobrotivější Otče nebeský, teď je nouze moje nejvyšší! O, což má rozmilé dítě mé zahynouti zde v mých rukou? Ach, sousto chleba, několik lžic mléka mohlo by je při živobyті zachovati nežli k lidem dojdu — a já jich nemám! Teď teprva jsem nejvýš chudobná; ale několik drobečků a kapek vody obohatily by mne. Všecko bohatství celého světa, kdybych je měla, dala bych za ně!“

Dítě bylo již velmi slabé, ono se na ni už jen kalným okem dívalo a prstíčkem na hubičku okazovalo. „O dětátko!“ zvolala matka „nemohu, nemohu na to hledět, jak umíráš. Ach, žena Agar položila své plačící dítě na poušť pod strom a odešla, aby to neviděla jak pochází chlapeček její žízni. Co mám já dělat? Nemohu se na tu bídu už dívat, nemohu však také dítě opustit.“

I posadila chlapce na schůdek přede dveřma a na smrt bledá s sepiatýma rukama stála nad ním nahnutá. „Tak jako mně, musilo býti také nebohé Agar,“ vzdychla, ale náhle se zarazila — uchvátilať duši její myšlenka na modlitbu nešťastné Agar a vyslyšení její. I klesla vedle dítěte na kolena, zvedla k nebesům uslzené oči a pevně sepiaté ruce. „Ach“ vzdychla vroucně „o Bože Agařin, vždyť jsi ještě živ! Tys vyslyšel úpění oné matky, o vyslyš, vyslyšíš také modlitbu moji! Tys pohlednul na bídu onoho dítěte, které hynoucí na zemi leželo, o pohledni i na mé dítě v milosrdenství svém. Ty jsi stvořil srdce mateřské a znáš bolest mou, o dopust, aby pohnula tvé otcovské srdce. Tys poslal oné bědující a prosící matce izraelské anděla a dopustils, aby se vyprýštil uprostřed suché pouště hojný pramen. Ty jsi zachránil matku i dítě. Otcovské tvoje srdce je ještě tak laskavé; rámě tvé není teď kratší! Ty máš tisícero cestu, abys nás vysvobodil, — o račiž nám pomoci!

Nemůžeš — ty nemůžeš oslyšeti modlitbu ubohé matky, jenž zápasí s úzkostí smrtelnou. Ano, ty zajisté pomůžeš!“

Částka čtvrtá.

Pomoc Boží.

Tak se modlila Markéta a hle! v tom zavznělo v tichosti vůkolní náhle krákorání ptačí. Markéta se podívala v tu stranu. Byla to straka, která se vznášela nad révou. Paprslek naděje vniknul v srdce Markétino. Znala toho dosti velkého ptáka po bílém a černém peří a dlouhém ocase a věděla, že krákorává radostí, když dobrou potravu nalezne a oznamuje tak ostatním strakám svůj nález. Plna radostné naděje běžela na to místo okamžitě. „O Bože!“ vzkřikla plna radosti „jeli pak možno!“ — neboť ai! mezi širokými lupeny révovými spatřila nejkrásnější hrozen, jehož si nevšimli vinaři nebo drancující nepřátelé. Chvěla se radostí, když spatřila překrásné to ovoce, to množství velkých, pevně k sobě přitlačených zrn, kteréž byly všecky úplně zralé, plny čisté šťávy a jasné jako průhledné zlato v záři sluneční. Kdyby byla nalezla poklad s hromadou zlata nebylo by jí to dělalo ani

tisícátý díl té radosti. Sotva že svým očím věřila. Utrhla hrozen a běžela jako v slávě zpět ku chlapci, opatrně nesouc výtečné to ovoce v pozdvižené ruce; vedle chlapce poklekla, utrhla jedno zrnko a držíc mu je u hubičky rozmáčkla je a pustila mu sladounkou šťávu do úst a s radostným vytržením patřila na to, jak dychtivě hynoucí dítě občerstvující kapky ssálo a ještě více žádalo. I dávala mu zrnko za zrnkem a nevýslovně se radovala, když se rozjasnily oči chlapečkovy jako oči umírajícího Jonatana, jak něco medu okusil, jak začal zas rozprávěti, když byl dostatečně okřál, a jak se na ni vděčně usmál a přívětivě pravil: „Maminko, kde paks vzala ten krásný hrozen? Dal ti jej Pán Bůh? Vid', že ti ho přinesl anděl s nebe? O v nebi jsou zajisté dobré věci! Jaktě živ nejedl jsem nic tak dobrého.“

Teď teprva napadlo matce, aby Bohu od srdce vroucně poděkovala. Chvat, aby jen dítě zachránila než zahyne, vytisknul všechny ostatní myšlenky z její duše, Plačky pohledla k nebesům sama se občerstvíc několika zrnky. „O Bože tak jsi dobrotivý!“ pravila „jak umíš pomáhati! Ano Ty — Tys vysvobodil synáčka mého v tom okamžení, když by byl zahynul. Oko tvoje všecko vidí. Tys viděl hrozen, jež přehlídlo každé oko lidské. Tys jej skryl v hustém lupení, abys jej uchránil pro mé dítě. Tys poslal ptáka; byl to Tvůj posel, jenž mi zvěstoval po-

moc nebeskou. Nemám slov, abych ti dosti poděkovala; hle děkujíc proslavují Tebe slze radostné matky — a Ty jich nezamítáš! „O Floriánku“ pravila pak vroucně chlapečkovi „zdvihni ručičky své k nebesům a řekni: Děkuji Ti dobrý Otče, Tys mi právě teď zachoval život.“

A chlapeček opakoval upřímně slova ta a sám ještě připojil: „Tatíčku nebeský! Zaplať Pán Bůh za to dobré, sladké víno.“

Markéta se usmála s očima plnýma slzí. Usedla v stínu blízkého stromu, aby si odpočinula od unavení, úzkosti a velké bídy. Floriánek položil se vedle ní na měkkou travu a brzy libě usnul, matka však sepnula ruce, pozvedla oči k nebesům a modlila se: „O ty velký, milosrdný, všemohoucí Bože! O jak bohatý jsi na všecky statky, jak mnoho výborných darů uděluješ nám a my nevděční lidé všímáme si jich tak málo! Jen v nouzi učíme se vážit si jich; tu jen vídáme, jak mají mnohem více ceny než zlato a stříbro. Jaký to zázrak! takový hrozen! Kdyby to každý nevěděl, kdož by to věřil, že může přijít ze suchého dřeva! Kdož by nežasnul, když to pováží, žes Ty, dobrotivý Bože tu výbornou šťávu k občerstvení lidí na slabé révě zavěsil, ukrytou mezi lupením! O, zázrak onen na poušti, kdež jsi nechal za onoho času národu izraelskému ze suché skály pramen prýštěti není větší nežli ten, že se prýští v hojnosti ze suchého dřeva nápoj pro lidi, který nejvíce občerstvuje!“

„O! ještě více, nežli okřála ústa má šfávou hroznovou, okřívá srdce mé tvou dobrotou. Ano, znova cítím nejradostnější důvěru k Tobě, Tatičku nebeský! Ach, již jsem se obávala, že je modlitba má nadarmo! Tys mě však jen tak dlouho nechal čekati, abysi zkoušel mou důvěru. Ty nepomáháš vždycky hned, abys pak tím slavněji pomohl. Slibuji Ti, že si nebudu již zoufat v žádné nouzi a budu čekati trpělivě na pomoc Tvou; s radostným srdcem budu Ti znovu sloužiti a vychovám jen Tobě dítě, které jsi mi znovu daroval.“

Radost, kterou cítila, když hrozen spatřila, pronikala ještě a naplňovala její srdce. I pravila: „Co jsem živa“ neměla jsem větší radosti, jako když jsem spatřila uprostřed zpustlé této, a vyloupené krajiny zlatá zrnka hroznová vykukovati pod listím.

O, teď teprva pochopuju smysl oněch slov písma svatého: S jak velkou radostí by patřil umdlévající poutník u prostřed suché pouště na révu, plnu čerstvých hroznů, tak Tebe o Bože těší pohled na dobré lidi. Ach Otče nebeský, každodenně se přičiním, abych Tobě toto radostné pohlednutí zjednala, abych byla dobrá a dítě své dobře vychovala.“

Částka pátá.

Pohostinská chýže.

Když si Markéta chvíli odpočinula, vstala aby šla dále. Doufala, že se dostane k příbytku bratrovu než zajde slunce. Floriánek jí chtěl uzlíček nést avšak nadarmo; ona vzala uzlík pod paždí a vedla chlapce za ruku; on pak drobným krokem klusal podle ní, dokud to na vrcholi kopce široká, stavěná cesta připouštěla, když byla cesta drsnatější vzala ho zas na ruku.

Když asi hodinu šla vzdychla: „Ach můj Bože! ani nevím kde jsem, brzy se bude slunce klonit nad západ a já budu muset nepochybně zůstat v této pusté krajině přes noc. Tu spatřila stranou dole u příkré skály chaloupku. Byla dřevěná a doškama kryta. Dříví na ní zhnědlo stářím a došky byly šedé a mechovité. Dva vysoké ořechy zastiňovaly chaloupku a několik koz škrabalo se na porostlých skalínách. Na lávce před chaloupkou seděl statný kmet s šedivými kadeřemi, které mu visely až na ramena. Měl ruce sepnuté a díval se na večerní nebesa, kdež slunce zakryto červenými a zlatými mráčky už zapadlo. Kmet, spatře Markétu, vstal, pozdravil ji přívětivě a pravil: „O ty můj Božíčku! vy jste zajisté prchla před nepřítelem. Jakž ale přicházíte sem?“

Markéta mu povídala, že jde k bratrovi do Latorázu, že však zabloudila a chybyla se cesty. Kmet pravil na to: „Děkujte Bohu, že Vás vedl lepší cestou. Bezbožní nepřátelé povalili a spalili ten kříž na cestě, u něhož byste si byla cestu napravila; Bůh však řídil zuřivost jejich vám k dobrému. Byla byste přišla k pobořenému hradu. Tam to šlo včera ostře, slyšel jsem tam odsud silnou střelbu. Mně se zdá, že se tam usadili nepřátelé v staré věži. Mohlo se vám tam zle vést; Bůh vás ochránil milostivě před velkým neštěstím. V Latorázu však je bezpečno, tam až nedostali se ještě nepřátelé.“

Markéta prosila za kousek chleba pro sebe a pro dítě a za trochu vody. Stařec volal na hlas: „Hedvíko, Hedvíko pojd' honem ven!“ Hedvíka, manželka kmetova vyšla. Byla také hodně stará a pod černým čepcem jejím vykukovaly šedivé vlasy. Uklonila se před Markétou jenž byla slušně přistrojena a vítala ji i sličného chlapce co nejprívětivěji. Sotva že uslyšela co žádá příchozí žena, pravila srdečně: „O, pojdte pak s děťátkem k nám do světnice!“

Oba starci provázeli Markétu, kteráž si s chlapcem sedla. Stůl a lavice byly jen z jeřobového dřeva ale velmi čisté, jako celá světnice. Hedvíka přinesla chleb, hlíněnou mísu plnou mléka a dvě plechové lžíce. „Je to sice jen kozí mléko“ pravila stařenka „ale bude vám chutnat.“

Mezi tím co Markéta s dítětem jedla, sedli

si k ní ctihodný kmet, jmenem Izidor, a věrná jeho Hedvíka na nízké, ze slámy pletené sesle a mluvili s ní co nejsrdečněji a nejdůvěrněji.

Markéta vypravovala svůj život. Upřímní ztarci povídali pak také kterak se jim vedlo ve světě. Již přes čtyřicet let žili spolu v této chaloupce. Izidor, dokud byl ještě při dostatečné síle vydělával si chleba drvoštěpením v lese anebo o žních žetím a klízením obilí; Hedvíka pracovala na den v jednom ne příliš vzdáleném dvorci. Když Izidor sestárnul, soustružil vřetena k prádlu a přeslice, řezal také párátka na zuby a kolíčky do podešvů z tvrdého, nažloutlého dřeva brslenového, kterémuž se také kněžské čepičky říká skrz plody jeho, jenžto se podobají kněžskému kvadrátku. Dřevo to rostlo zde hojně v krajině. Hedvíka velmi pilně předla. Pláteník, jenž sem časem přicházel kupoval přízi a přitom vždy mnoho tuctů vřetének, a platil velmi poctivě. Zde po horách a skalínách rostlo také mnoho jalovce. Izidor kroužil z toho dřeva koutky do sudů, k čemuž se výborně hodí; Hedvíka sbírala jalovec a přebírala ho velmi opatrně, aby jen zralý uložila a jistý muž, který jalovcovou dělal, kupoval jalovec a neplatil ho špatně. „Kdo se neštítí práce a přičinění“ pravil Izidor „může vždycky to vydělati co potřebuje. Říká se sice o nás, že jsme chudí; nemohl bych ale říci, žeby mi byla moje tak zvaná chudoba někdy obtížná bývala. Kdo tolik má co potře-

buje, a byťby neměl nad to ani halíře, je dost bohatý; kdo však má hojnost všeho, není s tím ale spokojen a vždy ještě více žádá, je chudý.“

Oba manželé žili v nejlepší svornosti a lásce a ujišťovali, že nedal za těch celých čtyřicet let jeden druhému nepřívětivého slova. Zvláštní čest v tom si zakládali, že nepřišli za celých těch čtyřicet let ani jednou pozdě do kostela, ač měli přes hodinu cesty do farního chrámu Páně. Oba byli od srdce nábožní a byli živi vesele a spokojeně v důvěře na Boha.

Hedvíka se dívala na Floriánka se zalíbením a pravila: „My máme také syna! U dobrého mistra v Domešíně vyučil se soustružnictví, teď ale je na vandru.“

„O, já ho znám!“ zvolala Markéta. „Jednou mi přinesl kolovrat, jejž jsem si zakázala u mistra jeho, teď mi ale bohužel shořel s chalupou. Je to řádný a hodný mladík s jasnýma, černýma očima, červenýma tvářema a dlouhými, tmavohnědými kadeřemi. Neříkají mu Kristián?“

„Říkají, to je on,“ zvolali rodičové potěšeni z toho, že ho Markéta zná.

Markéta pravila dále: „Syn váš je v celém Domešíně oblíbený a každý si ho váží. Před několika lety hořelo tam. Staříčkový stonavý muž, dědeček pohořelých, zůstal v domě jenž hořel. Každý pro něho nařikal, ale nikdo se neodvážil do ohně. Kristián však vrhnul se do kouře a plamenu a šťastně ho vynesl. Každý žasnul nad

zmužilost i toho mládence, jenž byl skoro ještě chlapec a nad jeho silou, nížto těžkého starce vynesl. To všecko víte sami tak dobře jako já.“

„Ovšemť, ovšemť!“ zvolala stařera. „Avšak k nám rodičům svým byl vždycky hodným synem a věrně zachovával čtvrté přikázání Boží. Dokud neměl potřebného stáří a než jsme mu vyhlídli mistra, sloužil u sedláků za pasáka a přinesl vždycky náležitě co vysloužil.“

Mezi jinými věcmi vypravoval Izidor: „Kristián mi poslal jednou psaní po schválním poslovi a psal mi, že nemůže mistr jeho na budoucí žně dělníky dostati a měl hodně polnosti; žádá prý, abych tam přišel a z nouze mu pomohl. Bez prodlení dal jsem se na cestu. Mistr nemohl dost nachválit Kristianovu schopnost a dobré chování. Také všickni ostatní lidé v městečku pozdravovali mě velmi přívětivě a vážili si mne jakožto otce hodného syna. Nežli se mohlo žíti, přšelo neustále. Mezi tím, co jsme každodenně doufali, že se nebe vyjasní sedl jsem, abych ne zahálel k soustruhu a zkusil jsem, zdalibych sám něco neukroužil a ono se to podařilo. Myslil jsem si, kdo má příležitost něčemu se naučiti ať jí nepromešká, nechť je mladý nebo starý; co člověk umí snadno unese, a neví, kdy se mu co hodí. Přísloví to prokázalo se na mně úplně pravdivé. Teď mi to velmi prospívá, že umím drobet soustružiti. Kristián mi opatřil soustruh a okázal mi mnohý prospěch v kroužení.

Hedvíka měla velkou starost, zdali zůstane Kristián také v cizině tak dobrý a rozšafný, Izidor však pravil: „Nestarej se, on je od srdce nábožný a bohabojný a Bůh ho jistě ochrání. Nepochybuji, že bude Kristián jedenkrát ještě utěchou a podporou naší staroby.“

Upřímně se radovala Markéta z nábožnosti těch starých lidí, z pracovitosti jejich a spokojenosti, z lásky a svornosti, v níž byli živi, z lásky jejich k synovi Kristiánovi a z ochotnosti k cizí ženě. V malé sedničce bylo jí jak náleží od srdce volno. Teď ale vstala, děkovala jim a chtěla se dál ubírat.

Staří však lidé spráskli ruce a zvolali: „To nejde! Tam, kam vy hodláte je mnohem dále než si myslíte. Před půlnocí byste nepřišla k bratrovi. Zůstaňte u nás a vezměte za vděk,“

Toto rozumné a laskavé nabídnutí těšilo velice Markétu. Příčinnivá hospodyně přivázala si zástěru a šla do kuchyně. Za malou chvílku prostřela bílý ubrousek na stůl a přinesla hlíněné talíře, polívku z mléka, míchané vejce, dvě jablka, kozí syrečky, chleb a košíček ořechů.

Floriánek pravil: „Jablka a ořechy chutnají mi velmi dobře, ale hrozny měl bych ještě radši.“ Po večeři však políbil Izidorovi a starence ruku a řekl: „Zaplať Pán Bůh“ a to se těm lidem velmi líbilo.

Oba starci snažili se pak jak jen mohli schystati lože pro Markétu a chlapečka jejího.

Matka i Floriánek spali nad míru sladce a pokojně, ačkoli jenom na slámě leželi s poduškou a vlněnou houní.

Slunce bylo již vyšlo když se probudili a Hedvíka měla už připravenou snídani. Markéta vyňala sáček a chtěla platit, oba staří lidé však tomu bránili volajíce: „Nikoli! To by byla hanba a hřích, kdybychme si dali za to platit, co je naše křesťanská povinnost. Vždyť nejsme hospodští, kteří musejí být živi od přechovávání pocestných.“

Hedvíka pravila: „Izidor, můj dobrý stařeček nechodí už dobře, já však jsem ještě silna a vyprovodím vás.“ Šla s Markétou a nesla jí chvilka uzlík nebo dítě.

Markéta, když spatřila z dálky obec Latorázskou, kde bratr její Ondřej bydlil, pravila své průvodkyni: „Neobtěžujte se déle. Děkuji vám a manželů vašemu za tu velkou laskavost. Žehnejž vás Bůh ještě dále jako posud! A on to také učiní; neboť kde přebývá pokoj a láska, tam také má požehnání Boží stálý příbytek.“

Částka šestá.

Hodný muž a nábožná jeho manželka,

Markéta přišla k domu bratrovu a zaklepala. Bratr otevřel a radostně ruce sprásknuv zvolal: „Tys to, nejmilejší sestro! O budiž Bohu chvála! Mně je tak, jako bych viděl anděla z nebes! Ach považ jen, má milá žena, dobrá Marie stůně už tři neděle. Mám věru velkou bídu a nevím jak bych si pomohl. Už dlouho jsem ti chtěl každého dne vzkázat, ale skrz tu válku neodvážil se nikdo jít s psáním. O chvála Bohu žes tady. Jak se bude Marie radovat, až tě spatří. Vždyť ji znáš! Ach ani rok tomu ještě není, byla jsi na naší svadbě a víš jak je dobrá a hodná. Měly jste se velmi rády, onať je tak nábožná a dobromyslná jako ty! Pojď ale s Floriánkem do jizby!“ Ondřej vzal chlapečka na ruku, přívětivě na něj rozprávěl, líbal ho a hladil mu tváře a vlásy.

Milou sestru vedl do přizemní jizby a pravil: „Sedni si s roztomilým Floriánkem ke stolu; co v tom okamžení mám snesu hned. Musíte však za vděk vzíti, neníť hospodářství moje teď dobře zařízeno.“ Pak přinesl chléb, mléko a máslo a pravil: „Pověz mi však, jak sem s dětátkem tak maně přicházíš.“ S plačky vypra-

vovala Markéta jak se jí vedlo a bratr plakal s ní. Na to pravil: „Teď ale musím své milé manželce povědít, jaká potěcha ji očekává: musím ji připravit na radost, až tě spatří.“

Za chvílku se vrátil a vedl milovanou sestru do hořejší světnice, kde ležela manželka jeho na posteli s bílými, plátěnými povlaky. Nemocná jí podala ruku a přívětivě ji pozdravila, měla však oči plny slzí. Markéta se lekla! vidělať před rokem nemocnou jakožto nevěstu. Tenkrát byla sličná a jako růže, teď ale byla vychřadlá a bledá. Markéta sedla k její posteli a těšila ji co nejlaskavěji.

Když se bratr se sestrou do přizemní jizby zas vrátil pravil jí: „Nebyl jsem v stavu dobře obsloužiti milou Marii; polní práce, kterouž jsem nemohl dočista nechat ležet, brala mi mnoho času. Tys přišla jakožto pravá pomocnice v nouzi. Prosím tě, zůstaň u nás.“

„S tou prosbou“ pravila sestra „přišla jsem k tobě, abych zde zůstatí mohla. Ach, kamž bych jinam měla jít? kde bych našla tak bezpečný příbytek a tak milé zaměstnání pro laskavé příbuzné!“ Bratr a sestra děkovali Bohu, že se tak dobře postaral o oba, řkouce: „On dělá všecko dobře.“

Markéta pospíšila hnedky do kuchyně a vařila pro nemocnou, co se jí zdálo být nejprospěšnější. Na to uvařila pro bratra, sebe a chlapěčka skrovný, avšak silný oběd. „Tak dobré

polívky dávno jsem už neměl“ pravil bratr mezi Jídlem „také zeli a knedlíky jsou velmi dobré. Tys výborná kuchařka. S malým nákladem umíš lepší krmě ustrojiti nežli děvečka s mnohými přísadami šafránu a jiného koření, zvláště ale se zbytečnou mastnotou.“

Po obědě umyla Markéta nadobí, uklidila v kuchyni a spořádala všecko v domě, co bylo zanedbáno za nemoci švakrové.

Každou chvíli, kde neměla Markéta v domě co dělat, ztrávila u lůžka nemocné. Uměla ji velmi jemně zdvihati a klásti, podávala jí léky, krmila ji a dávala pít. Těšila ji, čítala jí něco a modlila se s ní. Rozmlouvala s ní také nábožně a pro obveselení a štrykovala při tom, poněvadž nebyla v stavu zahálet.

Nemocná dlouho stonala a mnoho trpěla. Ješto však od srdce nábožná byla, zůstala vždy trpělivá a považovala utrpení své za kalich, ačť hořký kalich z ruky nebeského Otce. Cítilať asi sama, že se smrti vždy více přibližuje. Očekávala ji však utěšeně a nestrachovala se jí ani dost málo. „Což bych se bála smrti,“ pravila, „radosti tohoto světa ráda opouštím a pozemské statky mne také nezadrží. To nejmilejší co na světě mám — tebe, mého milého manžela a tvého Floriánka — vždyť za mnou přijdete! Je mi tak, jakobych šla pouze do jiného pokoje, kde bych jen malou chvíli od vás musila být odloučena. Jak ráda budu, až složím toto bo-

lestné tělo, jako starý šat, jenž se stal úzkým a tlačí.“

Poslední den života svého dala si k posteli Floriánka přivest a pravila: „O ty milé dítě, i s tebou se loučím a musím tebe opustiti.“

„Kam pak půjdeš?“ ptal se chlapec.

„Do nebe“ vzdychla nemocná „k Pánu Bohu.“

„O vezmi mě s sebou“ prosilo dítě. „Půjde-li s tebou maminka, pak půjdu rád s tebou! V nebi prý je velmi krásně, říkává maminka a nikde není tak dobře, jako u Pánbíčka.“

„Tak jest“ pravila umírající žena. „Ty ale nemůžeš teď ještě se mnou jít, musíš zde ještě zůstat. Pán Bůh ti však pomůže, abys přišel také jednou do nebes. Miluje tě víc, než tě mohu já milovati i matka tvá. Kýž tě zachová vždycky nábožného a nevinného.“

Sepnula ruce, obrátila oči k nebesům, tiše se modlila a nahlas pak pravila: „Všemohoucí, milosrdný Bůh požehnejž tebe.“ Hojné slze prolévajíc podala chlapci pak ruku a doložila: „Buď zdráv a Pán Bůh budiž s tebou.“

Chlapeček se dal do velkého pláče, tak že ho odvedli.

Asi čtvrt hodiny před smrtí pravila ještě slabým hlasem: „Jen ještě několik okamžení budu s vámi. Cítím to, že teď umru. Avšak nikoli, teď teprva začnu náležitě živa být! O jak se těším na to, že spatřím tvář mého božského Vy-

kupitele! Naději se, že mi odpustí hříchy mé a že mě přijme do oněch blažených příbytků, kde není hříchu a války, kde jsou jen dobří lidé a svatí andělé.“

Zesnula tiše a pokojně, tak jak byla živa. V tváři její bylo vidět radostné usmívání, jakoby byla osvětlena jasným sluncem, ano paprskem nebeským.

Všickni obyvatelé z městečka přišli na pohřeb a skoro všickni ve smutečném oděvu. Zemřelá žila v panenství svém vždy nábožně, mravně a bezúhonně; od dětinství byla v chrámu Páně příkladem pobožnosti; když se vdala prokazovala se ke všem sousedům tiše, přívětivě a laskavě a zvláště chudým udělovala v tichosti mnoho dobrého; protož ji ctili a milovali všickni lidé, co ji znali.

Když se bratr se sestrou od hrobu vrátili, chvílku pomlčeli a slze utřeli, jal se bratr takto mluvit: „Nejmilejší sestro! Zůstaň teď na vždycky u mne a spravuj mé hospodářství ještě dále tak věrně a rozumně, jakos činila posud; já pak se budu moci odevzdati hospodářským pracím nemaje jiných starostí. Prodej spáleniště své a pole i luka co k němu patří, a já koupím zde za ty peníze nové pozemnosti. Z mého malého hospodářství bude pak pěkný statek. Dítě tvé vezmu za své a až do let přijde, pustím to hospodářství jemu.“

Markéta se radovala nad tím návrhem, a tak

se také stalo. Několikero pole a luka, jejichž majetníci marnotratně žili, byly právě na prodej a měla být na ně dražba. Přijetí Floriánka za vlastního uspořádalo se na úřadě.

Částka sedmá.

Dobré vychování.

Bratr a sestra žili v nejdokonalejší svornosti, byliť jedno srdce, jedna mysl. Nejdůležitější věc pro ně byla, aby dobře vychovali chlapečka, jenž byl velmi živý, někdy však také velmi tvrdohlavý. Když bylo dítě jednou obzvláště vzdorovité pravil bratr Ondřej: „V pravdě, vychování dítěte je těžká práce. Odměny a tresty jsou ovšem potřebné jak praví staré přísloví, že musí jablko ležeti vždy vedle metly; avšak je to těžká věc, upotřebiti prostředků těch opatrně a moudře, a konečně se s nimi předce nevystačí. Vždycky mi při tom napadá, co jsem slyšel jednou v jednom kázání. Kazatel pravil: „Vychování dětí je lehké anebo velmi těžké, jak to přijde. Lehké je, jsouli rodičové dobří; těžké však jsou-li zlí. Jsou-li rodičové dobří, bojí-li se Boha, zachovávají-li jeho přikázání, jsou-li živi v svornosti a pokoji spolu, pakli ke všem lidem laskavi jsou a tak svým příkladem dítkám

svítí, tu se dobré vychovávání samo dělá; těžké však bývá, jsou-li rodičové zlí a děti na nich nevidí nic dobrého, nýbrž jenom zlé, když rodiče dokonce učitelé a duchovní haní — pak nepomáhá všecko mluvení u dětí nic; co chce slovo učitelovo vystavěti, to zboří zas příklad rodičů.“

„Tak zněla slova kazatelova“ vypravoval Ondřej „a lidé, když z kázání přišli, dali mu za pravdu řkouce: Jak zpívají staří tak cvrkají mladí. — My však milá sestro,“ doložil Ondřej, „vychováme chlapce tak, aby nám sloužilo staré to přísloví ke cti, nikoliv ale k výčitce.“

Floriánek neviděl na nich nic než dobré, a nikdy nic zlého. Zaměstnání jejich byla modlitba a práce; den začínali s modlitbou a též tak jej končili. V modlitbě nacházeli sílu ke všemu dobrému, útěchu a blaženost. Práce byla jim radostí a potěšením, Nic nevěděli o dlouhé chvíli, která souží lenocha a zavádí ho k sezení v hospodě a dělání dluhů, k hříchů a nepravosti a uvrhuje ho v bídu a zkázu. Nadějný Floriánek vdechoval takřka v tomto domě nábožné a ctnostné city se vzduchem, jenž tu vanul.

Matka jeho i pěstoun posíla-li ho pilně do školy. Florián se vyznamenal mezi všemi žáky; ve všech třídách byl vždycky prvním. Ku konci posledního roku, v němž do školy chodil, byla slavná zkouška, a žáci i žákyně, jenž vystoupili ze školy, byli obzvláště pozorlivě zkoušeni. Bylo

tam mnoho úředníků a duchovních z vúkolí a všickni rodičové měští. Florián přestihl dalece všecky děti a byl takřka okrasou školy. Na otázky z náboženství odpovídal tak dobře a bystře, že se tomu obdivovali všickni posluchači. Patrně bylo vidět, že se nenaučil odpovědem pouze nazpamět, nýbrž také že tomu rozuměl, co povidal a že to vyřknul obyčejně svými vlastními slovy. Také předpisy jeho, pravopis a písemná vypracování došly velké chvály. Též v počítání a ostatních předmětech proukázal výbornou zběhlost a jistotu. Obdržel první odměnu, užitečnou, pěkně vázanou knihu.

Všickni na zkoušce přítomní pánové přáli štěstí matce a pěstounovi Floriánovu a pravili, že musí schopný a nadějný ten hoch na študie.

Částka osmá.

Přednosti stavu selského.

Když přišli Ondřej a Markéta domů a Florián po dnešním namáhání dříve než jindy ulehl, nešli oni dlouho ještě spát a radili se spolu, k jakému stavu chlapce ustanoviti mají.

Dobré vychování, které mu dali, přispělo zajisté nejvíce, že ve škole tak dobrý pokrok učinil; neboť bratr i sestra byli stejně rozumní,

rozšafní lidé; vyučovali chlapce sami, pomáhali mu při všem, co se ve škole učit měl a dávali na všechny otázky zvědavého chlapce dobrou a náležitou odpověď. Byltě nebožtík otec jejich sám výborným učitelem, ačkoli jen v malé jejich vesnici, a vychoval také své vlastní děti nejlépe, a ve všem, čeho jim třeba bylo, vyučil je velmi dobře.

Ondřej pravil: „Všickni schopni chlapci nemohou študovati, o neschopných nechci ani mluvit. Máme teď až příliš mnoho schopných mladých právníků a lékařů, kteří čekají na službu. Avšak i v stavu rolnickém je potřeba mužů rozumných a důmyslných. Vzdělávání rolí a polní hospodářství nejsou tak nepatrné záležitosti, jakžby mnohý myslil, a mnoho umění a vědomostí je k tomu potřeba, aby se náležitě vykonávalo. Hospodářství je základ blahobytu v zemi. Stav rolnický vyživuje všechny ostatní stavy, od chatrče nejmenšího řemeslníka až k trůnu. Rolník má také pro sebe nejjistější výživu. Dary Boží dostává téměř z ruky Páně a není podroben jako řemeslník a fabrikant vrtochům zákazníků nebo modě. Role odměňuje hojně a v pravý čas přičinění rolníkovo. Buď si, že krupobití některou žeň ztlučé; následujícího dobrého léta nahradí Pán Bůh zase všecko. Buď si, že nepřítel obydlí jeho vydrancuje a v popel obrátí, polnosti mu nepřítel nemůže předce vzít a odnest. To je bezpečný jeho ka-

pitál a ten mu zůstane pořád. — Mně to tedy těší, že okazuje Florián k polním pracím velkou chuť, že se všeho velmi obratně chápe a zvláště, že tak dobře s koňma zacházet umí. V tom čase, co nebýval ve škole, pomáhal mi nemálo. Hodlám ho tedy ještě rok nebo dvě leta u sebe nechat a pak ho pošlu do hospodářské školy. Tam se nevyučuje pouze o hospodářství, nýbrž chovancové musejí sami s pluhem pracovati. Mnoho rolí a luk je s tím ústavem spojeno a všecko to je v nejlepším stavu. Ve stájích je velmi krásný dobytek. Mladí hospodáři vidí to na své oči, jak se má všecko dělati a náležitě zařídit. Myslím také, že okázal Pán Bůh sám Floriánovi cestu k rolnictví. Již má pěkné hospodářství, jakž by měl cizím rukoum nechat tu živnost, kterouž jsem já v potu tváře v dobrý stav přivedl?“

Markéta dala bratrovi úplně za pravdu a pravila: „Florián je zdrav, silen a obraten a rád svých rukou ku práci užívá. Ustavičné sezení u psacího stolku a u knih nedělalo by mu dobře, polní práce půjdou mu lépe k duhu. Rolník, umí-li si vážit svého stavu, je nejšťastnější člověk na světě. Skoro všechny své práce koná pod širým nebem Páně a nikoli v úzké světnici. A jaká rozmanitost je při jeho zaměstnání — při orbě, setí, klízení, při svážení voňavého sena. Stojí-li pěkné obilí na poli, nemůže jinak než s nadšením na pole své patřit.“

„I já mám opravdu srdečnou radost“ pravila Markéta dále „když vyjdu mezi naše, dobře vzdělané pole a vidím tu libě modré kusy květoucího lnu, jenžj nás odívá pěkným, bílým plátnem; když jinde opět spatřuji světle žlutý pruh řepky v květu, anebo když jdu okolo našeho tmavě zeleného jetele s červeným květem, jež co mléko požíváme. Nade všecko ale milé je mi, když někdy pole se žitem pozoruju, kterak vychází mladé osení, jak žene stébla a klasy a jak tyto konečně květou a zrajou. Toť je překrásná podívaná na pole, plno zlatých žitných stébel, mezi nimiž zde onde světle červený pukavec nebo tmavě modrá chrpa prokmituje! Již často utrhla jsem pro potěšení klas, jak mile žito odkvětlo a nenašla jsem ani zrníčka v něm; za krátký čas utrhla jsem zase klas a hle, byl plný zrn. Tu jsem pohledla k nebesům a hlasitě byla bych zvolala: „O ty velký, všemohoucí Bože! Na všech polích vůkol stvořil jsi zázračně těchto mnoho milionů zrnek, aby nám lidem dali vezdejší chleb. Kdož by se ti neměl klaněti a Tobě děkovati!“

Částka devátá.

Pole je kniha pro rolníka.

„Pravda,“ řekl na to bratr Ondřej, „na své vlastní oči můžeme vidět všemohoucnost, dobrotu a lásku Boží k nám lidem na poli s obilím, které tak hojně požehnal. Avšak se nám kládou před oči ještě jiné, neméně důležité pravdy na našich polích. Každé pole je pro nás knihou, kterou nám Bůh otvírá a rozmilý Jeho Syn učí nás v ní čísti. Mně na příklad vrtalo to už často v hlavě, odkud pochází tak mnoho zlého na světě, jež předce tak dobrý Bůh stvořil. Tu mi však připadlo na mysl podobenství Kristovo: „Hospodář sel na pole jen dobré símě, koukol však nasil nepřítel mezi pšenici, když lidé spali.“ Nemohl jsem pochopiti, proč trpí Bůh to zlé na světě. Tu však jsem si vzpoměl na čeledíny, kteří chtěli koukol vypleti, jimž ale hospodář pravil: „Nechte toho, mohli byste také pšenici vytrhati.“ Velmi hluboko k srdci vzal jsem si slova hospodářova: „V času žní řeknu žencům: svažte koukol a spalte ho, pšenici však sneste do mých stodol.“ Kdo tu rozuměn koukolem a pšenicí, a že znamená žeň soudný den, to víš milá sestro už dávno a nepotřebuju ti to povídat. Tu však vidíš, kterak

nám jediná role celé dějiny světa okazuje, pokud nám toho věděti třeba.“

„Nejdůležitější pro nás lidi je to, abychme vůli Boží poznali a následovali, anebo jinými slovy, abychme slovo Boží v srdce své přijmuli, je zachovali a ovoce nésti nechali. To nás učí Pán Ježíš v podobenství o dobrém semenu v čtveru zemi. Žádný rozsévač není zúmyslně tak pošetilý, aby síl símě na cestu, kde je lidí rozšlapují a ptáci sezobají; anebo na skálu, která je zemí jen lehce pokryta a kde se zakořnení nemůže; anebo mezi trní, mezi nímž se udusí a plod nepřinese; on seje v dobrou zemi, kde símě třicaterý, šedesaterý, ano stonásobný plod přináší. Co máme rozuměti tou rozličnou půdou, na niž semeno padlo, je zřetelno. Cesta znamená srdce, všem kratochvilím otevřené; skála znamená lidi, nemající hlubokou mysl; trní, to jsou starosti o výživu, oplzlosti a bažení po bohatství. Jenom v dobrém, ochotném srdci může přinesti slovo Boží dobré ovoce.“

„Když tak pole orám a símě do nich rozsevám a zadělávám, napadá mi často: do hlubší brázdy budeš také ty jednou pohřben. Vždycky mi však při tom na mysl přišlo jedno z nejkrásnějších podobenství Kristových. „Amen, amen“ pravil Pán Ježíš, „zrno pšeničné padne do země a zhyne a když zhyne přinese mnoho ovoce.“ „Smrt nás vede k životu, umření k nesmrtelnosti. Símě, pohřbeno v zemi, vstane zas jakožto klas“

„A tak má rolník netoliko pluhem v zemi orati, nýbrž při tom svou mysl k nebesům obracet. Má být živ zároveň pro zem i pro nebe. To je povolání jeho na světě a tak je role pro něho knihou.“

Částka desátá.

Réva.

Markéta toho velmi litovala, že není vůkolní krajina dosti teplá, aby se tam vinohrady založiti mohly. Jednou pravila: „Jako je role knihou pro hospodáře, tak je také vinice poučnou knihou pro ty, kteří ji vzdělávají. S radostí čítala jsem vždycky krásné podobenství Kristovo o hospodárovi, jenž povolal dělníky na svůj vinohrad. Každý člověk na světě má to neb ono povolání, aby přispíval pro všeobecné dobré — a blaze tomu muži, který věrně vykoná práci, kterou mu stav jeho ukládá, buďsi měšťan anebo sedlák, pán anebo služebník. Všickni lidé mají však to povolání, aby sebe a jiné lidi připravovali pro lepší svět. Všickni lidé jsou k něčemu lepšímu ustanoveni, než aby vzdělávali zemi, anebo aby seděli v dílně nebo písárně. Kýž bychme pro časné záležitosti nezapomínali nikdy na věčné, nýbrž tento svět považovali co vinici Párě,

v nížto se máme pro tento i pro budoucí život přičiniti.

„Jiné krásné podobenství je o hospodáři, jenž posázel vinohrad a svěřil ho vinařům, aby z něho nabyl v pravý čas ovoce. Tato vinice je církev od Krista Pána založená, v níž se nám zvěstuje svaté evangelium a poskytují se nám všechny spasitelné prostředky, abychme se posvětili a spaseni byli. Kristus ustanovil také sluhy své, kteří nás napomínají, abychme přinesli ovoce. Ach, jak smutné byloby, kdybychme jich neuposlechli anebo dokonce ještě nevrlymi na ně byli.“

Tak mluvila Markéta častěji. Hned v prvním roku, když u bratra byla, žádala ho, aby vsadil révu na výsluní u domu, řkouci: „Ačkoli v této krajině vinohrad založiti nemůžeme, tedy nemáme mít předce nedostatek hroznů. Výborné hrozny nahražují hojně malou práci, kterou dá vsazení révy; pro mne však budou hrozny netoliko milým darem dobroty Páně, nýbrž mě budou nad to ještě upomínati, jak velké dobrodiní prokázal Bůh mně a mému synovi hroznem.“

Ondřej vyplnil přání její. Réví rostlo bujně a potahlo stěnu domu až po střechu krásným, zeleným lupením. Když mělo réví ponejprv na podzim velké modré hrozny, potěšila se Markéta častěji z té krásné podívané. „Kýžby se podobal každý člověk takové révě“ pravila, „jen

tehdy byl by dobrým člověkem. Proto praví Kristus Pán o člověku: „Dle ovoce poznáte je. S trní nemůžeme trhati hrozny. Dobrý člověk vydává z pokladu srdce svého jen dobré, zlý však člověk zlé.“ Tak pravil Pán a kdož by se nepodobal raději vinnému kmenu než trní?

Jak ale můžeme to učiniti? pokračovala Markéta. Ježíš Kristus praví sám o sobě. „Já jsem vinný kmen a vy jste ratolesti. Jakož ratolest ovoce přinesti nemůže, není-li na kmenu, tak též i vy, nezůstanete-li ve mně. Kdo nepřebývá ve mně bude zavržen a uschne jako odtržené réví. Jenom tím že zůstanete učedníky můmi a přinesete mnoho ovoce, oslaví se Otec můj.“

Již tenkrát, když Florián rok do školy chodil a hrozny zas uzrály, řekla mu matka: „Po škole přiveď sem všechny žáky a žáčky z tvé třídy a řekni jim, že je dávám zvát na sbírku vína.“ Všickni přišli plni radosti. Chlapci a děvčátka postavily se do dvou řadů v tom pořádku jak ve škole seděly. Ondřej stál na žebříku a řezal hrozny, Markéta mu držela košík do něhož je dával, Florián dostával hrozen po hroznu od matky a rozdával je dítkám. Velice ho to těšilo, že mohl rozdávati, cítil, co je to za radost, jiným dělat radost. Tak ho učila matka rozuměti náležitě slovům: „Blaženěji dávati než bráti.“ A tak jak dítkám hrozny za dětinství rozdával, tak uděloval později, když hospodářem byl obilí, chudým a nuzným.

Když byly všechny dítky hrozny poděleny vypravovala jim Markéta, jak zachránil Bůh Floriánovi život hroznem, když byl ještě malým chlapečkem a v nebezpečení zahynutí upadnul. Nábožná ta matka napomínala pak dítky, aby měly Boha vždycky před očima a aby důvěřovaly v Něho, kterýž nás může vysvoboditi ze vši bídy. „Buďte nábožné dětičky“ doložila ještě. „modlete se rádi, učte se pilně, poslouchajte rodiče, nečiňte nikdy nic zlého a pak můžete každého roku sem přijíti jako dnes; a jenom tak dostanete se jednou do nebes.“

Každého roku udělala Markéta dítkám tu radost, že jim dala rozdávat hrozny od jich soudruha Floriána a tak to bylo také posledního léta, co Florián do školy chodil.

Když se přiblížil den, na němž měl Florián do hospodářské školy odejít, vyprovodili ho až tam strýc Ondřej i matka Markéta, aby ho představili učitelům a představeným a poručili jim ho co nejlépe. Tak jako ve farní škole, tak byl i v hospodářské Floriánek nejvýtečnější žák mezi všemi, kteří se tu cvičili a vrátil se domů, jakožto důkladně vzdělaný, příčinlivý a zkušený rolník a hospodařil pak neunaveně a s největším prospěchem.

Když se přiblížil čas, kdežto se měl Florián ženiti, nabízelo se mu několik bohatých městských dívek, které měly více peněz — než ctnosti a rozumu. Jednoho dne seděla Markéta

v jizbě a předla; Florián přinesl jí právě první zralý hrozen tohoto roku na vinném lupenu. V tom zaklepal někdo na dvéře a do jizby vstouplo děvče selské, dle pohledu chudobné a pravilo: „Teta moje v Lesenicích zemřela předešlého týhodne; dala vás ještě jednou pozdravovat a posílá vám tuto padesát zlatých, které si vypůjčila jednou od vás ve své největší nouzi.“

„Ai Aničko, tys to!“ zvolala Markéta „jaks vyrostla od té doby, cos po smrti tvých hodných a rozšafných rodičů odsud odešla k tetě do Lesenic.“

Markétu velice pohnulo, že dobrá teta dívka, ač chudobná vdova byla a skrz válku skoro o všecko své jmění přišla, předce tolik u hospodařila, aby mohla dluh zaplatiti. Také to se jí líbilo, že ta chudá holčice svěšené peníze tak pořádně odvedla, ačťe jí ani rodiče ani teta po sobě nic nezůstavili.

Florián se velmi radoval, že po tolika letech Aničku zase vidí; jako on mezi žáky, tak obdržela ona mezižačkami první odměnu při výroční zkoušce. Anička si mezi jinými věcmi s radostí na to zpomněla, že dostávala za dětinství hrozny z Floriánovy ruky — ale nikdy, ani ve snu byloby jí to štěstí na mysl nepřipadlo, že jí Florián ruku tu podá, aby ji vedl k oltáři. A předce se to stalo. Markéta pozvala Aničku, aby u nich zůstala několik dní, promluvila s Ondřejem a — Florián s Aničkou slavili upřímné námluvy.

Jeden bohatý soused měl špatně vychovanou, neumělou, na přehnaný šperk hrdou dceru a rád by ji byl usadil. Ten to vyčítal Ondřejovi trpce volaje: „Jak jen můžeš být tak hrozně hloupý a přivolit, aby si váš Florián takřka žebráčku vzal!“

Ondřej však řekl: „Milý sousede, ty neznáš nic než peníze a zas peníze; já však jsem si vzpomněl na staré přísloví: Peníze vyskáčou, husička zůstane. Anička byla od svých bohabojných rodičů nábožně vychována a pilně chodila do školy; u své nábožné a počestné tety neviděla také nic jiného leč dobré a byla k pilnosti a šetrnosti přidržována. Taková pilná, bohabojná a rozumná nevěsta, která i domácnosti rozumí, přináší, třebať chudá byla, více štěstí a požehnání do stavení než trakař peněz.“

Na nějaký čas odešla Anička do Lesenic, aby tam spořádala to skrovné dědictví po tetě. Když se vrátila, slavila se svadba v kostele se mší svatou a pohnutlivou řečí a po službách Božích doma veselým hodováním. Všecky hrozny s vinného kmenu byly sebrány a v čistých košíčkách na stůl postaveny, aby jich okusili hosté po jídle. Florián promluvil o onom jediném hroznu, který ho jakožto hynoucího chlapečka občerstvil, a všickni hosté chválili a velebili prozřetelnost Boží, slávu vzdávající Pánu nebeskému, kterýž o něho tak laskavě posud pečuje.

Florián byl živ s Aničkou v nejšťastnějším

manželství; Anička byla stejného smýšlení s matkou Floriánovou a ve všech ctnostech byla jí podobná — byla nábožná, skromná, neunaveně pilná a ke všem lidem laskavá a dobročinná.

Částka jedenáctá.

Starosta.

Když byla nová volba starosty obecního zvolen byl jednosvorně Florián Krotký, a úřadové, jimž byl už chvalně známý, potvrdili jeho zvolení. S tímto potvrzením přišla zároveň zpráva, že po dlouhé válce chvála Bohu konečně pokoj zavřen jest!

Nový starosta nastoupil teď úřad svůj, tím radši, poněvadž byl pokoj a liboval si náležitě ve svém novém povolání. Bez ustání přičinil se, aby povznesl blahobyť krajiny a počal tím, že zveleboval rolnictví. Rozšiřoval setí jetele a spůsobil v obci, že dobytek nepásli, nýbrž ve stájích krmili. Přičinil se o to, aby se rozdělily mezi občany obšírné pastviny u obce, suchá to a neúrodná draha. Když se to stalo, učil majetníky, jak mají malých stok na svých dílcích nadělati a blízký potok do nich vésti, aby je zvlažoval a z pustých drah udělaly se bůjná luka, plná trávy a kvítí. Takž je učil také zlepšovati pole a luka navážením příhodné země

na příklad náplavu z kalužin a rybníků. Kde bylo prázdné místo, tam se nasázelo stromů; na každý kousek země zadělalo se něco, aspoň zemčata.

Aby vzdělávání polí ještě užitečnější bylo, nechal přivezti nejlepší lněné semátko až z ruské země. Sedláci a ještě více selky obdivovali se pak dlouhému výbornému lnu, tak že se tu velmi zvelebilo setí lenu. Poněvadž krom dětí a starých lidí také ostatní předem něco vydělati hleděli, zvláště v zimě, když polní práce ležela, tehdy prospěla práce tato všem velmi dobře. A právě toto, aby se totiž pomohlo nedůstatku práce a aby byly zaměstnány zahálějící ruce, to byl nejhlavnější ohled rozumného muže.

Tak jako z polí uměl Florián i z luk většího užitku vycílit. Vděčně to uznávali sedláci, že proměnil on pustá, hubená draha u městečka v krásná, bohatá luka. „Louky tyto“, pravili „pomáhají nám k lepšímu dobytku, k zlepšení polí hojnějším hnojením a mimo to poskytují nám hojnost mléka, másla a sýra.“

„Ještě lépe však můžete jich užívat“ pravil starosta „mimo to mohou vám ještě nemalý, ano velmi velký užitek přinášeti.“

„A kterak?“ ptali se hospodářové dychtivě, „toť by nás těšilo velice.“

„Opatřme si včely“, odpověděl představený; „a tak nám poskytnou luka nejen mléko, nýbrž

také med a nad to ještě utrží se za vosk mnohý krásný zlatý. A netrvalo to dlouho, měl každý soused několikoulů včel dle poučení a příkladu Floriánova.

Neunavený představený koupil také ve velkém hospodářském ústavu ovce s nejtenší a nejhojnější vlnou. Každý hospodář držel pak něco ovcí a tak si pomohla obec k četnému stádu skopovému, pro které si zvláštního pastýře zjednati musili. Tak byl Florián Krotký netoliko pro sebe, nýbrž pro každého v celém okrese nejmodřejším a nejbedlivějším hospodářem.

Jestě více však ležely mu na srdci vyšší duševní potřeby osadníků a on se přičinil seč byl, aby z nich byli rozumnější a lepší lidé. Na jeho usilování vystavěla se místo staré, těsné školy nová, prostranná, a v ní byl též upraven byt pro pana učitele.

Také k tomu přísně přihlížel, aby byly večer v deset hodin všechny krčmy zamčeny a podobné rozkazy aby se důtklivě zachovávaly. A tak se staral všemožně o pořádek a mravnost v obci, kteráž byla v krátkém čase světlym příkladem pro celé vùkolí.

Částka dvanáctá.

Pan farář.

Nikdo neměl větší radosti ze zvolení Floriánova za představeného jako pan farář té osady; on si ho vážil velice, ano ctil ho jakožto přítele. Mnoho dobrého působili pospolu. Mezi mnohými jinými věcmi zařízen byl také spolek dobročinný a almužna pro chudé shromáždňovala se každý měsíc při obchodu na oltáři. Při tom se scházelo tolik peněz, že se mohli domácí chudí dostatečně obmysliti a žebrota se dočista odstranila. Také malou spořitelnu založili, v nížto tovaryši, čeledínové a děvečky, co si mzdy ušetřili, pod úrok uložiti mohli, místo co by to byl pitím a karbanem prohejřili, anebo na marnivý, zbytečný šperk vyhodili.

V osadě ležela malá vesnička a z té byla do farního kostela velmi špatná, blativá cesta. S pomocí úřední dokázal Florián, že se tam pevná, suchá cesta upravit musila. Několik sedláků, a ještě více čeledínové jejich nadávali ovšem starostovi při obtížné práci; když ale cesta hotova byla a třeba v největším dešti se předce suše a bezpečně k službám Božím choditi mohlo, tu ho zas všickni chválili. V kostele bylo také ledacos opraveno a okrášleno a některé pro dům Boží neslušné věci byly od-

straněny. Velký oltář a menší dva postranní byly ozdobeny krásnými obrazy a větší, výborné varhany byly opatřeny.

Pan farář pozval starostu hned po jeho zvolení, aby přicházel jednou neb dvakrát za týden pod večer na faru na sklenici piva. Tu se spolu umlouvali, jakých oprav by v sídle potřeba bylo a jak by se daly vyvesti. Když pak svým společným přičiněním tak mnoho dobrého dokázali, a jednoho večera zas oba pohromadě seděli, nemluvil pan farář dlouho nic; konečně však se probral ze zamyšlení a pravil po latinsky: „*Ludit in humanis divina potentia rebus.*“

Florián latině nerozuměl a s podivením hleděl na pana faráře, kterýž tu průpovídku na česko takto přeložil: „Boží moc v lidských záležitostech působí.“

„Pravdivost jadrné této průpovídky“ pravil dále pan farář, „nenahlížím nikdy tak jasně jako tenkrát; když příběh váš rozjímám. V pravdě svatá prozřetelnost Boží objímá všecko, největší i nejmenší, jakož řekl sám Kristus Pán: „Vlasy vaše jsou sečteny.“ My lidé musíme mnohých prostředků upotřebiti, abychme cíle dosáhli, jakž jsme my oba zkusili; avšak jak mnoho ohledů přivede Bůh k vyplnění jedinou, malou okolností. Jak mnoho událostí následovalo na skřehotání onoho ptáka na vinohradě. Matka vaše našla hrozen, nad nímž takřka anděl ruku držel, aby jej nespatriilo oko nepřátelské a neutrhla

jej loupežná ruka, nýbrž aby se občerstvil hy-
noucí chlapec a matka jeho. To však byl jen
začátek toho, co měl Bůh v ohledu, On vás
vedl k těm dobrým, starým lidem, kteří se vás
tak laskavě ujmuli. Truchlivý útěk váš sloužil
vám k štěstí; na místě vaší chaloupky udělil
vám Bůh lepší příbytek. Dobrý Ondřej našel
ve vaší matce pomocnici v nouzi, churavá man-
želka jeho, nábožná, tichá Marie, našla v ní
nejlepší těšitelku, opatrovnici. Vám samotnému
sloužilo to k časnému i věčnému blahobytu, že
vás vedl Bůh do toho domu, v kterémž vás
v pravdě křesťansky vychoval rozšafný Ondřej
a s jeho pomocí vaše matka, nábožný to bratr
se sestrou. V naší zdejší škole nabyli jste lep-
šího vyučování než by vám se ho bylo mohlo
dostati ve vaší vesnici po smrti dědečka vašeho,
jenž byl tak výborným učitelem. Ondřej neše-
třil výloh, aby vás v hospodářské škole dal
všemu vyučiti, čeho má rozumný hospodář
zapotřebí.“

„Bůh však obmýšlel ještě větší věci, nežli
to. Pro dobro tohoto městečka přivedl vás
jistě sem. Tak jak bděl Bůh nad dítětem
Mojžišem v ošitce a zachránil je kn spáse vel-
kého národa, tak vyvolil Vás, ku spáse naší
malé obce! Máť vám sídlo naše za mnoho co
děkovat. Všecka chvála však patří jedině Pánu
Bohu! Budiž mu čest a sláva.“

Pan farář díval se dlouho nábožně k nebe-

sům. Konečně pravil představenému přívětivě se usmívaje: „Bez vaší věrné pomoci nebyl bych mnoho vyvesti mohl, co jsem obmýšlel, jakož i vy byl byste mnohou věc nedokázal bez mého přispění.“

„Vždycky jsme si věrně pomáhali“ pravil na to představený. „Abych jen jednu věc na příklad podotknul, dával jsem si mnoho práce, abych smířil a porovnal rozváděné sousedy a abych předešel dlouhému nepřátelství a drahým soudům. Perné a těžké bývalo to často pohnouti opovážného pomlouvače k odvolání a odprošení, podvodníka k zaplacení dluhu, ježž upíral aneb jiné lidi, kteří uškodili někomu na jmění k nahrazení škody. Jedenkrát jsem obzvláště nebyl v stavu se vší domluvou nic vyvesti. Vy však velebný pane ráčil jste přečísti těm dvěma soudčtivým lidem, kteříž rozepři svou už k vrchnímu úřadu zadati chtěli, ze svatého písma slova, která vyřknul Kristus Pán o časném i věčném soudci: „Srovnej se s protivníkem svým bez odkladu, dokud s ním jseš ještě na cestě k soudcovi, aby tě protivník tvůj neodevzdal soudcovi a soudce sluhovi a sluha aby tě nevrhnul do žaláře. Amen pravím tobě, odtud nevyjdeš, dokud nezaplatíš posledního halíře.“ Rozjitřeni lidé vzali si slova ta k srdci, pohnuli se, podali si ruce a šli pokojně domů. Tak jakoby zde byla snaha má darmo byla bývala, kdybyste mi byl neráčil pomoci, tak byste byli i Vašnosti na příklad, tu

novou pěknou cestu z filiálky do farního sídla a mnohé jiné věci nepřivedli v stav, kdybych já byl nepomohl, ovšem se rád přiznám, že pomoc moje nemohla dále stačiti nežli až ke dvěřím kostelním.“

Na to pravil pan farář: „Věrné a společné působení duchovních i světských představených, každéhoť ovšem v jeho oboru — je nevyhnutelně třeba. Je to v malé míře tak jako u velké, v obci vesnické tak jako u vlády celé země.“

I uchopil sklenici a připil si s představeným řka: „Na stálou svornost mezi církví a vládou!“

Obyvatelé v městečku pomohli si znenáhla a mnohý stal se i zámožným člověkem; protož si dali porouchaná stavení spraviti, zdi z venku znova ohoditi a světlošedou nebo bledožlutou barvou přetahnouti, tak jako byl Florián příbytek svůj i stodolu ozdobil. Před každým domem byla zakrádka. Markéta udělala na pustém místě před domem malou zahrádku, nasázela tam zeleniny a okrášlila ji květinami. To se lidem líbilo a oni to dělali po ní

Jednoho dne jel kníže toho panství touto krajinou, kdež nebyl už mnoho let. Měl z toho potěšení vida, že je okolí městečka daleko široko jako novězrozené, role silou zlatých klasů pokryta, namíste suchopárných pastvin luka plná trávy a kvítí, po obou stranách cest hruškové stromy a jabloně, které nesly hojné ovoce. I dokonce sousední, jindy holé vršíky byly po-

sázeny ovocnými stromy. Ještě více těšil a divil se kníže, když přijel do městečka a viděl zpravené a obnovené stavení a před každým domem květničku. Před domem představeného dal zastaviti a všickni obyvatelé, malí, velcí, sběhli a tlačili se okolo krásného trojspřežného kočáru. Kníže vystoupil, projevil své zalíbení představenému, jenž mu spěchal v ústrety a vlastní rukou připnul mu na prsa zlatý čestný peníz uprostřed shromážděného lidu, kterýž knížeti slávu provolával, když zase do kočáru vstoupil a odjížděl.

Pan farář byl toho času právě u nemocného na vesnici, mezi tím co kníže tak rychle městečkem projel. Když se vrátil, přál představenému mnoho štěstí a pravil s radostnými slzami v očích: „Krásná to věc, že vás kníže pán tak poctil, krásnější však odměnu očekávejte od Pána nebeského za všecko, co jste pro obec naši učinil.“

Částka třináctá.

Straka.

Již co chlapec a mládenec, avšak i teď jakožto starosta choval si Florián straku v krásné kleci. Někdy otevřel dvířka, ona vylezla, skákala vesele po domě, na dvoře a na zahradě a vrátila se sama do klece, poněvadž tam stálo

její korýtko se žrádlem. Dítka i dospělí, když přišli do domu nebo na dvůr obveselovali se s čiprným, štěbetavým ptákem, jenž buď jako kohout kokrhal, nebo štěkal jako pes, anebo mečel jako koza. Představený povídal pak těm, kteří to ještě nevěděli, jak velké dobrodiní mu prokázal Bůh skrze takového ptáka. Všem se to zdálo být nemožné; on ale vypravoval, kterak straka z dopuštění Božího skřehotáním upozornila jeho matku na hrozen, jehožto štávou se občerstvil, když byl co útlé dítě již umíral. „Abych se vždycky na vděčnost upomněl,“ doložil při tom, „kterouž milosrdnému Bohu povinen jsem, mám takového ptáka vždy okolo sebe.“

Se zvláštním zalíbením povídal přátelům a známým malý příběh, jenž se přihodil se strakou v kleci. „Tak jak mě ona straka od smrti zachránila“ vypravoval Florián, „tak mě podpořovala tato v kleci jednou vydatně v mých úředních záležitostech. Co jsem já se vší svou výmluvností dokázati nemohl, totiž abych tvrdošíjného, lhavého podvodníka k přiznání donutil, to dokázal tento pták. Hádejte, jak se to stalo? Vsadil bych se, že to neuhodnete.“

Posluchači odpověděli že to neuhodnou a že si ani představití nemohou, jak by to možno bylo, aby pták tak důležitou věc rozhodnul.

„Tedy poslyšte“ pravil představený. „Bývalý udatný voják, jenž přišel v poli o ruku, starý

Vavřinec, jehož všickni znáte, přišel ke mně a žaloval, že půjčil jednomu zámožnému zdejšímu sousedu — nechci ho jmenovat — sto zlatých na obyčejné úroky. Když si ale za rok Vavřinec pro úroky přišel, zapíral soused, že kdy od něho halíře dostal, ba on se na něho ještě obořil a nadával mu, že je na mysli pomaten, okázal mu dvěře a křičel při tom: „Pryč odsud, šílený chlape.“

„Věc ta nebyla tak snadná k rozhodnutí. Znalť jsem vojáka ovšem, jakožto hodného, rozšafného člověka; také jsem věděl, že mu před rokem sto zlatých otcovského podílu připadlo a jeho protivník byl mi už dávno podezřelý, jakožto falešný a podvodný člověk. Byl jsem toho jist, že má voják pravdu a podvodný jeho dlužník že je křiv. Avšak, jak jsem to měl dokázat? Poctivý voják, jemuž ani nenapadlo, že by mohl o peníze přijít, zameškal si dát upsání a nemohl se na žádného svědka odvolati. Tehdy jsem dal podvodníka předce zavolati. Směle a drze vešel sem, do této jizby. Představoval jsem mu, jakby to bylo kruté, kdyby hodný, udatný voják, jenž ve službě pro vlast ruku ztratil a chleb si už vydělati nemůže, kdyby o své celé, třebať jen skrovné jmění přijíti měl. Domlouval jsem mu co nejlaskavěji. „Rozpomeňte se jenom“ pravil jsem mu „vy máte s penězi mnoho co dělat a tu je vám sto zlatých pravou maličkostí, a snadno jste mohl

na to zapomenouti; ten ubohý muž ale nemá nic více, je to všecko co má, a čím by si mohl na staré dni přilepšit.“

„Boháč ale tvrdošijně zapíral i chtěl jsem tu svědomí jeho pohnouti řka mezi jiným: „Snad se pamatujete ještě z učení náboženského že je utiskování chudých do nebe volající hřích.“ On však pořád zapíral a řekl ještě úštěpačně se usmívaje: „Netupte pak mě tak tuze svým křivým podezřením.“ Bylť toho jist, že se mu podvod jeho dokázati nemůže, Několikrát zvolal také: „Věřte mi že jsem poctivý muž!“

To mě roznitilo a mluvil jsem hlasitěji. I on začal prudčeji mluvit a chtěl to zas opakovat i zvolal; „Věřte mi že jsem“ — — — „darebák!“ vzkříkl mu nějaký hlas do ucha „darebák! darebák!“

Podvodník se ohlednul a nevida za sebou člověka ulekl se, protože hlas ten tak podivně a předce zřetelně zněl skoro jako od nějakého ducha; on zbledl a třásl se. Mnul si čelo a pravil: „Teď mi to napadá! V skutku, vydlužil jsem si ty peníze a přinesu je ještě dnes i s úroky. Prosím vás ale neříkejte žádnému nic o té mrzuté pletce, zakažte také jednorukému Vavřincovi o tom dále mluvit.“

Slova: „Darebák, darebák!“ zvolala tato straka, jejížto klec visela náhodou nedaleko hlavy podvodníkovy na zdi. Onť nevěděl že se naučí straky, kavky a vrány některá slova žvatlati

proto se tak tuze ulekl a zlé svědomí v něm procitlo. Ještě toho večera přinesl peníze, jistinu i úroky a následujícího dne ráno vysázel jsem samé tvrdé tolary potěšenému vysloužilci, poradil jsem mu však, aby si to uložil zde ve spořitelně a vystavil jsem mu na to listinu s podpisem a úřední pečeti.“

„Tak má Pán Bůh rozličnou čeládku“ doložil ještě Florian „aby nám lidem prokazoval, milosrdenství a osvědčil vůči hledě svou spravedlnost. Malý pták může mu sloužiti anebo ještě menší tvor. Onou strakou na vinici zachoval mně, hynoucímu dítěti živobytí. Nestál bych tu před vámi, kdyby bylo nebyvalo onoho ptáka. Skrz tuto straku v kleci, kterou naučil žvatlat můj čeledín, aniž jsem o tom věděl, onu, ne příliš pěknou nadávku, přivedl Bůh na světlo podvod necitelného boháče, a pomohl chudému člověku k těžce nabytému jmění. Kdybychme byli na to pozorlivější, shledali bychme ve svém vlastním živobytí velmi mnoho podobných událostí. Důvěřujme tedy vždycky v Boha, jsme-li v nouzi a nevíme si už jak pomoci, anebo když s námi lidié nespravedlivě zacházejí. Bůh je milosrdný a spravedlivý. On sesílá pomoc a vysvobození. Kdo v Něho důvěřuje, toho neopouští. Starý Bůh ještě žije a panuje, tak říkali naši předkové a tak pravím i já. Budiž On ve všech protivěnstvích naší důvěrou a pevným hradem naším. Amen.“

Částka čtrnáctá.

Vděčnost za pohostinství.

Florián požíval pro výborné úřadování své, pro svůj rozum a rozšafnost, všeobecné důvěry, nechtěl však být ničím jiným leč rolníkem. „Stav rolnický je stav čestný!“ říkával častěji a nosil jen takový kroj, jakž byl v té krajině v obyčeji. „Kdo se šatí nad svůj stav nemá cti“ říkával, „každý ať je živ a nosí se dle stavu svého.“ Ačkoli často péro do ruky brávatí musil a jím také dobře vládnouti uměl, vládnul předce radši pluhem. S pluhem nebo srpem býval ráno vždycky nejprvnější na poli a pilnost jeho a pracovitost sloužila všem ostatním sousedům na příklad. Pole jeho byly však pokaždé nejpěknější. „Okó hospodářovo hnojí pole“ říkával Florián, „jdeli rolník při práci napřed, dělá čeládka svou povinnost. S těmi vznešenými, naškrobenými hospodáři není nic, oni mají velké statky a mnohé pole nebo louku svou nikdy ani neviděli. Takoví nesvedou nic,“

Tak jako Florián a jeho matka nikdy na to nezapomněli, jak velké dobrodiní jim Bůh skrze hrozen a ptáka prokázal, tak nezapomněli také tím více na ty dobré lidi, ku kterýmž je Bůh dovedl při jich odstěhování.

„Kdož ví“ říkával Florián „co by se z nás bylo stalo, kdyby se nás dobří ti lidé nebyli ujmulí! Byli jsme celí zemdleni, hladovi a žíznívi, večer se blížil a cesta byla ještě daleká.“ Protož myslil Florián pořád ještě na to, aby se jim vděčným prokázal, radost jim udělal a dobrodiní poskytnul. Také je časem navštěvoval dokud nebyl ženatý.

Jednoho tedy dne, kdežto obývatelé toho městečka na velký trh v sousedním městě chodívali neb jezdívali pravil Florián matce: „Nevím co bychme na tom trhu hupovati měli. Jakž pak ale, abychme místo té veselé vyjíždky k starému Izidorovi a manželce jeho dojeli? Víte-dobře, jak rád bych je byl navštívil, když jsem se z hospodářské školy vrátil. Posud však mi to nebylo možno, vždycky bylo mnoho práce. Pak jsem se ženil a potom jsem měl s představenstvím práci nad práci. Dnešní, práce prostý den nemůžeme lépe ztráviti, nežli když navštívíme své dobré staré dobrodince a přátele. Udělá jim to zajisté velkou radost.“

Matku Floriánovu těšil tento návrh velice. Mladá manželka Floriánova, Anna, jela také s nimi, bylatě žadostiva seznati ty ctihodné, staré lidi, o nichž Florián tak mnoho dobrého vypravoval. Markéta naložila na vůz rozličnou potravu a soudeček debrého piva.

Starcové měli z této neočekávané návštěvy opravdu nevýslovnou radost. „Ai, co se to z vás

udělalo za řádného, mladého muže“ pravila Hedvíka Floriánovi. Izidor však řekl: „Ještě potěšitelnější a chvály hodnější je to, že je tak skromný a nestydí se za chudé lidi, ačkoli se stal z něho bohatý muž.“

„Ach!“ vzdychla Hedvíka „jak pak asi vyhlíží náš syn Kristián, jeli ještě živ! Už je to velmi dávno co odešel jakožto vandrovník do světa. Z nejprvka psával nám sice každý rok dvakrát nebo třikrát, a posílal nám rodičům z velké dálky peníze co si ze mzdy ušetřil. Neboť jak dobrý a pilný dělník je, tak dobrý a laskavý syn je také. Avšak již několik let nedostali jsme žádného psaní. Inu snad to bylo skrz válku, že nemohl ani on ani jeho psaní k nám. Předce však nemohu všecky starosti z mysli zapuditi.“

Na to pravil Izidor: „Již často řekl jsem ti a nemohu ti to dosti často říci: Nech všeho starání! Což je to platno! Se starostmi, které nic neprospívají nesužujme se. Jeli náš syn ještě živ, nuže tu se stará o něho Bůh; není-li však už na zemi, tehdy je v nebesích, protože byl vždycky nábožný a hohabojný a já doufám v Boha, že ho tam spatříme.“

Hedvíka dala manželovi za pravdu ačkoli se slzavýma očima a Izidor doložil: „Nosím ještě pořád naději v srdci, že dá Bůh, abychme milého Kristiána zde na zemi ještě jednou uviděli. Zajisté nám uschoval dobrotivý Bůh ještě tuto

radost. Buď tedy dobré mysli a utři slze své“ — a tvář stařenčina se zas vyjasnila.

Markéta přinesla teď co s sebou přivezli a šla s Hedvíkou do kuchyně pomoci jí. Vesele a utěšeně sedli všickni ke stolu.

„Kdo by si to byl pomyslíl“ pravil Izidor, „když jste milý Floriáne tenkrát — už je to hodně dávno — k nám přišel, že budeme zde jednou tak vesele pohromadě sedět? Radost z toho, že zde máme vás a vaši manželku, vaši matku a strýce, nemohla by věru být větší.

Florián odpověděl: „Vy nás ale musíte také jednou navštívit, a víckrát než jednou. Já pro vás přijedu po každé ráno a dovezu vás večer zas domů.“ Staří to přislíbili a Florián přijížděl sem každoročně na jaře a na podzim a Izidor s Hedvíkou navštěvovali je ročně také dvakrát.

Mezi obědem načil Florián soudeček s dobrým pivem, ježž byli s sebou přivezli a také sklenice vyndala manželka jeho ze slámy, měliť v chudobné chyži jenom dva plechové malé koflíky. Florián pak nalil pěnícího piva a připil zvolaje: „Na zdraví starého otce Izidora, manželky jeho a výborného jejich syna! Všem dobrým lidem, jenž jsou dobročinní k cizím příchozím a jim přívětivě pokrmu poskytují budiž požehnání Boží a odplata nebeská.“

Izidor a Hedvíka pili pak na zdraví Floriánovo a manželky jeho, též na zdraví matčino a strýcovo a zvolali: „Všickni dobří lidé ať jsou

zdrávi, kteří jsou tak nad míru vděční za malé dobrodiní! Bůh žehnej všem bohatým, kteří se chudých lidí dobrotivě a laskavě ujímají, a také starcům tolik cti prokazují.“

Izidor a Hedvíka pili jen málo, rozveselili se však z toho nezvyklého, výborného nápoje. Florián pravil: „Založil bych se, že z těch tisíců lidí, jenž se dnes v městě na výročním trhu sešli, nikdo není nad nás veselejší. Potěšení při tak tichém skrovném pojedení jde mi nad všechny veselosti celého světa. Důvěrná rozmluva koření každé jídlo; dobrota však a upřímná slova dobromyslných lidí mezi sebou těší srdce víc, než nejlahodnější nápoj.“

„Opravdu“ přisvědčil Izidor „tato dobrota však a láska má více ceny, než nejdražší zboží, které by se na trhu za velké peníze koupiti mohlo, ba nežli všechny poklady světské.“

Částka patnáctá.

Pocestný.

Jednou stál představený, Florián, bez kabátu na žebříku u vína a přivazoval utrhané réví. Tu k němu přicházel neznámý, velmi dobře ošacený muž zdravého pohledu v nejlepších letech. Dle toho jak vypadal, mohl to být nějaký řádný

měšťan a Florián slezl rychle se žebříku. Příchozí pravil, že by se rád na něco vyptal a to že se nemůže lépe státi než u starosty; při tom podal Floriánovi svůj pas. Byl ruský psán.

Starosta do něho pohlednul a zvolal pln radosti „Tuším že tu stojí „*Kristián Vála?*“

„Tak se jmenuji,“ odpověděl příchozí. „Jsou moji rodičové ještě živi?“

„Oba jsou ještě živi,“ odpověděl představený, „ve svém vysokém věku jsou oba ještě zdrávi a tak ctihodní a blažení v Bohu, jako za onoho času Abrahám a Sára. Je tomu teprva několik dní, co zde byli návštěvou. Pojdte však do jizby k nám.“

Obleknul kabát a volal manželku. Anička měla velkou radost, že seznává Kristiána a pozdravila ho co nejprívětivěji. Na jednom talíři přinesla dvě sklenice piva a na druhém nakrájený bílý chleba. Florián pravil příchozímu: „Teď se posaďte!“ pak sedl k němu a vypravoval mu, jakým způsobem se tak dobře spřátelil s jeho rodičema, jak se jim posud vedlo a všecko, co o nich věděl a co dobrého syna potěšiti mohlo.

„Vaši rodičové“ pravil Florián „dostali psaní vaše z Prahy, Brna, Pešti, Vídně a ze Lvova. Psaní ze Lvova byly však poslední.

„Ze Lvova šel jsem do Petrohradu pravil Kristián a jsem tam měšťanem a mistrem soustružnickým.“

„A kterak to?“ ptal se představený.

Kristián vypravoval následovně: „Ve Lvově sešel jsem se s krajanem, který se vyučil truhlářství, čili jak se zde říká stolařství v tomž městečku, kde jsem já byl u soustružníka v učení. On mi radil, abych s ním šel do Petrohradu. „Jak jsem se od našeho mistra dověděl,“ pravil mi „přivedl jste to ve svém umění až k mistrovství. V Petrohradě, hlavním to městě ruském, mám bratra a ten mě zval, abych k němu přišel. Pojdte se mnou! Tam najdete dobrý chleb a můžete zbohatnouti.“

Tenkrát jsem byl mladý a pln chuti k cestování, protož jsem se odhodlal na místě že s ním půjdu. Když jsme byli už jenom několik mil od Petrohradu, obrátila se pěšinka, po které jsme šli na silnici. Byla nesmírná zima a mnoho sněhu — přicházíváť v Rusích zima velmi záhy. Úplněk svítil tak jasně jako by byl den. Slyšeli jsme příjíždět po silnici sáně s rolničkami. Na saních seděl mužský, jenž koně vedl a vedle něho ženská, oba zabaleni v kožichách. Sáně však se převrhly na nerovné silnici a ti, co na nich seděli spadli s vysoké silnice do příkopu a zapadli v sypkém sněhu. Já okamžitě ku koni přiskočil a chytil jsem ho za uzdu, sice by byl ujížděl a sáně nepochybně roztřískal. Pak jsem prosil průvodčího svého, aby zadržel koně a spěchal jsem pomoci převrženým. Pomohl jsem jim ze závěje a vedl jsem je k saním. Dobře jsme se smluvili, já po česku a páni ti po rusku, poně-

vadž jsou si jazyky ty velice podobny. Pán pravil: „Chtěl jsem dnes do Petrohradu dorazit, nemám k tomu ale teď mnoho chuti. Dojedu na nocleh do nejbližšího sídla, přijďte tam za námi do hospody vy milí naši vysvoboditelé z nouze.“

Průvodčí můj pravil, že v tomto městečku bez toho na nocleh zůstatí chtěl a sice u jednoho krajana a dobrého známého, u něhož se vždycky stavuje, kdykoli jde k bratrovci do Petrohradu aneb od něho. Já však s radostí pozvání to přijal a když ti pánové odjeli hledal jsem ještě na silnici ve sněhu, zdali bych něco nenašel, co snad ti pocestní ztratili. Skutečně jsem našel některé maličkosti a balíček peněz, které bych byl asi sotva našel, kdybych byl na ně nešlounul, a pod nohou něco tvrdého neucítil.

Šel jsem do hospody. Pocestní byli už pro mě nocleh objednali a čekali na mne s večeří. Já vytáhl teď najité věci; nejprvé chlupatou rukavici. „Tu jsem já ztratila,“ pravila paní. Pak jsem vyňal šátek a pán pravil: „Ten je můj. Ale já jsem ještě něco ztratil,“ doložil pán, „a to pohřešuji teprva teď, když do kapsy sahám, a na tom mi více záleží. Jak mile se rozední pojedu tam a budu hledat na tom místě, kde jsme převrhli.“

„Bude to nepochybně toto“ pravil jsem já a položil jsem na stůl balíček stříbrných rublů, dle našich peněz v ceně asi sta zlatých. Pán i paní těšili se z toho a vychvalovali mou poctivost.“

Mezi večerí ptali se mne, co v Petrohradě obmýšlím: „Jsem tovaryš soustružnický“ odpověděl jsem „a budu si tam hledat práci.“

„Toť se převýborně shoduje“ zvolal pán, „já jsem soustružnický mistr. „Rovná-li se vaše umění jen trochu vaší poctivosti, tedy vás přijímám na místě za tovaryše, máteli chuť.“

Z vaku svého vyňal jsem některé své práce na ukázkou — malou pyksličku ze slonové kosti, troubel k dýmce z rohu, několik jehelníčků z rozličného velmi krásného dřeva, hnědého, žlutého a černého. Mistr chválil tu práci a ujistil mě, že budu u něho spokojen se mzdou, stravou a zacházením. Tak mi opatřil Pán Bůh v Petrohradě místo a práci, dřív ještě nežli jsem tam přišel.

„Pan mistr odjel časně ráno s manželkou a litoval, že není pro mne na saních místa. Já však jsem mu slíbil, kterak doufám jakožto řádný chodec, že zdráv a silen do města dorazím vzdor mlze, jíní a ostrého ranního větříku i vrzavého sněhu na cestě.

Za čtyry hodiny byl jsem tam a vejda do mistrova ne příliš velkého avšak pěkného, důkladně staveného a čistého domu, byl jsem co nejprívětivěji vítán. Snídaně byla pro mne už přichystána. Mistr mne vedl do dílny a ta se mi jak náleží líbila. „Dnes ale“, pravil mistr, „odpočineme si ještě, a také vám chci nejprvé okázati některé památnosti města. „Viděl jsem

tu předlouhé ulice s vysokými paláci, zvláště však jeden kostel tak nádherný se zlatou bání, že jsem ještě nikde nic krásnějšího neviděl.“

„Od té doby pracovali jsme s mistrem velmi pilně. Nejdříve jsem kroužil troubele z rohu, později však četně objednané šachy pro pány z vybílených kostí a na černo močeného dřeva, později však ze slonové kosti a ebenového dřeva. Pro paní však jsem kroužil z pěkného hruškového dřeva úhledné kolovrátky, které byly v Petrohradě tenkrát ještě vzácné a brzy velmi v oblibu přišly, proto že se na nich velmi dobře předlo. Práce moje došly velké pochvaly a hojného odbytu. Mistr a manželka jeho drželi mne jako vlastního syna. Měli jedinou dceru — byla to velmi ctnostná a pilná panna. Měli jsme se rádi. Otec i matka přáli si už dávno, abych byl jejich zetěm. Vzali jsme se. Psal jsem pak milým rodičům, jaké štěstí mi v Petrohradě květe a prosil jsem je za požehnání. Bohužel nedostali žádného psaní, jak pravíte. Požehnání však jejich, které mi při loučení na cestu dali, vyplnilo se.“

„S milou manželkou svou a s milovanými rodiči jejími žil jsem v lásce a svornosti velmi šťastně. Avšak jak nebývá žádné pozemské štěstí stálé — tak neminuli ani mne truchliví dnové. Otec a brzy po něm i matka zemřeli na cholera, která v Petrohradě mnoho lidí zahubila. Nevýslovný byl zármutek náš nad smrtí vroucně milovaných rodičů!

„Potom se nám vedlo zase dobře. Pán Bůh nám dal dvě líbezné dítky, holčičku a za rok na to chlapečka. Nalezli jsme v nich potěchu a náhradu za smrt rodičů; děti naše byly nám největší radostí na světě. Tu však se rozstonala také matka a zemřela za několik dní plna blažené naděje, že se shledá v nebesích už teď s rodičema, někdy však také s dětma a se mnou. Jediná útěcha má byla také naděje věčného života po smrti a shledání v nebesích.“

„Od té chvíle nelíbilo se mi v Petrohradu. Jakkoli jsem tam šťastně živ byl, tedy mi připadalo celé to lidnaté město pusté a jako vymřelé. Mocná touha po domovu ozvala se ve mně a já si myslil: Nikde není tak dobře jako v Čechách. Snad budou milí moji rodičové ještě živi; děti moje naučí se velmi snadno česky a já je vychovám v katolickém náboženství a ruština jim nebude také na škodu.“

„Mohl jsem v Petrohradu ještě zbohatnout,“ pokračoval Kristián, „myslil jsem však takto: Co by mi pomohlo bohatství! Mám už tolik co potřebuju, ano ještě více. Spokojené srdce a tičné svědomí stojí za víc než za všechny poklady světské. Tehdy jsem prodal dům a dílnu a dobře jsem pochodil, uložil jsem peníze u velkoobchodníka, abych si je mohl zas v Praze vyzdvihnout a šťastně jsem se dostal s dítkama sem.“

Florián poslouchal s Annou, manželkou, celé to vyprávění velmi pozorně až do konce.

Anna si utřela pak oči a pravila: „Nuže, buď Bohu čest a sláva! Jakožto chudobný mládeneček vyšel jste do ciziny, ale hojným požehnáním přivedl vás Bůh jako jednou Jakuba zas do vlasti. Tak jako se ujali dobří vaši rodičové mého milého Floriána, když byl opuštěným dítětem, tak vás přivedl Bůh v cizině k dobrým lidem, a nechal vás u nich najíti dobré obstarání. O jak nevýslovně budou se vaši dobří rodičové těšiti, až vás po tak dlouhém čase tak dobrého a šťastného a tak bohatého zase spatří. A jak velká bude teprva jejich radost, když uvidí ponejprv svá vnoučátka, dítky vaše, o kterých ještě docela nic nevěděli! Kde však jsou dítky vaše? ráda bych je také viděla.“

Kristián odpověděl: „Nechal jsem je zatím v hospodě u hodné hospodské, která z nich velkou radost má. Teď ale dám se s nimi bez meškání na cestu k milým rodičům.“

„To bych neradil“ pravil na to starosta „tak náhle nesmíte je přepadnouti. Musejí být připraveni na tu radost, která na ně čeká. Ctihoďný, starý otec váš zůstal by sice pokojný, doufát pořád, že vás ještě spatří: ale matku vaši, která vás má za mrtvého, mohla by ta neočekávaná radost usmrtiti. Již několik let vás co mrtvého oplakává a mnoho slzí pro vás už prolila. Zůstaňte tedy přes noc ještě zde a zejtra ráno pojedu s vámi k vašim rodičům.“

Představený a manželka jeho vyprovodili

Kristiána do hospody. Oba měli velké zalíbení v těch dvou milování hodných dětech, které vypadaly velmi zdravé jako růže a byly velmi zdvořilé. Představený objednal kočár a pravil Kristiánovi: „Zejtra při svítání pojedeme všickni k vašim milovaným, ctihodným rodičům, vy s dítkama já s manželkou, matkou a strýcem.“

Částka šestnáctá.

Shledání.

Když se nazejtří rozednívalo, šel starosta Florián, matka jeho Markéta a bratr její Ondřej do hospody. Manželka Anna nešla s nimi, protože se jim předešlé noci jedno dítě rozstonalo. Kristián a jeho dítky byli právě po snídani, seděli však ještě u stolu. Zapřažený kočár stál před hospodou. Všickni na něj sedli a odjeli.

Dennice třpytila se krásně a jasně na nebi. Útlý červánek, jenž se právě zardíval, zvěstoval nejkrásnější den. Jasná dennice bledla znenáhla a ranní nebesa se vždy více červenala, zdálo se, že hoří. Teď vycházelo slunce a osvětcovalo hory doly, pole, luka, křoviny, stromoví v úplné jarní zpanilosti. Všickni v kočáře měli z toho srdečnou radost; všickni i dítky řekli

mnohokrát: „O jak jsi mocný a moudrý, dobrý, milý Bože!“

Cesta po výborné silnici nemohla být veselější a příjemnější. Tu ale uhnul se kočár stranou na úzkou cestu po příkrém kopci a pak se jelo lesem, houštinami a skalnatými roklinami. Jízda byla velmi obtížná a zdlouhavá. Konečně se dostali na prosté místo u vysoké příkré skaliny, okolo níž mnohem kratší chodníček vedl.

Tu stála malá kaplička v stínu dvou velkých lip. Podle kapličky bylo několik lávek, aby si mohli pěší pocestní odpočinouti.

„Zde počkáme“ pravil představený, „když se člověk za roh té skaliny uhne, vidí sotva dvě neb tři sta kroků vzdálí vykukovati z křovin a houští doškovou střechu chaloupky, v níž přebývají Kristiánovi rodiče.“

Markéta pravila: „Já půjdu napřed a nějakým dobrým způsobem budu hledět, abych jim radostnou tu zprávu zvěštovala. Kristián a můj syn ať přijdou za chvíli za mnou a čekají u dveří až otevru a ty Ondřeji zůstaň zatím u dětí až je zavolám. S květinami, které tu všude rostou a motýly jenž tu poletují mohou se tak dobře těšit, že nebudou míti dlouhou chvíli.“

Když Markéta do světničky vkročila, byli se právě pomodlili Izidor s Hedvíkou ranní modlitbu a sedli k práci, k soustruhu a přeslici. Oba se podivili příchodu Markétinu. „Tak časně!“ zvolala Hedvíka „a samotná?“

Markéta pravila: „Slyšela jsem potěšitelné zprávy o synu vašem Kristiánovi. Nemohu vám je sice ještě za jisté vydávati, jsou však pravdě tak silně podobné, že jsem se nemohla zdržeti vám je přinesti. Kristián je měšťanem a váženým mistrem v Petrohradu, hlavním to měště v císařství Ruském, a k tomu je zámožný muž. On se tam velmi šťastně oženil, psal vám to a prosil za požehnání vaše. Psaní však se ztratily.“

Na to vypravovala všechno, co věděla o Kristiánovi, pokud se jí to zdálo za vhodné k účeli jejímu. „Tak,“ pravila dále, „jako vedl Bůh syna mého, útlé to dětátko k vám na našem útěku, tak vedl kroky vašeho syna k dobrým lidem. Co činí rodičové cizím dětem, to splácí Bůh jich vlastním.“

Obšírně pak vypravovala, kterak syn jejich Kristián jednomu měšťanu Petrohradskému důležitou službu prokázal a pak se stal jeho zetěm. Jiskřičku naděje, kterou zapustila do srdcí rodičů uměla znenáhla pořád více rozněcovati a doložila konečně: „Zvěděli jsme dokonce, že je syn váš na cestě do Čech, aby vás navštívil a může tu být každou chvíli.“

Izidor zvolal: „Srdce mi hoří abych spatřil syna!“ a Hedvíka pravila: „O Bože náš, jak jsi dobrotivý! O kýž by tak všechno bylo, jak povídá Markéta!“

Markéta však otevřela dvéře, Kristián vstoupil do jizby, poklekl a prosil ctihodné rodiče

kleče za požehnání jako tenkrát, když se s nimi loučil. Izidor ho zdvihnul a obejmul volaje: „Teď o Pane propouštíš sluhu svého v pokoji, vidělyť ještě oči mé tvář syna mého!“

Hedvíka ho též obejmula prolévajíc blažené slze a sotva že mohla vyřknouti slova: „O Bože, o Bože, jak vroucně Tobě děkuji!“

Na to přivedla Markéta Kristiánovy dívky. Dívky šly k dědečkovi a babičce a řekly jak je tomu otec naučil: „Pozdrav Bůh dědečku, pozdrav Bůh babičko!“

„Radost mne překoná“, pravil Izidor, „nemohu se na nohou držet, kolena mne nesnesou.“

Usednul, vzal dívky na klín a pravil Kristiánovi: „Často mě napadla bázeň, že tvou tvář už nespatřím, a teď dal Bůh, že vidím ještě děti tvé, moje vnuky!“ S očima radostných slzí plnýma pohlednul k nebesům a pravil: „O jak přebohatý jsi na milost a smilování Ty o velký, všemohoucí Bože!“

I babička volala teď obě dětičky řkouci: „O, pojdte pak také ke mně vy milí andílkové; ach mně je, jakobych byla už v nebesích.“ Pak vzala holčičku na ruku, hladila jí zlaté vlásy a nahnula se pak také k chlapečkovi zvolajíc: „O jak jste krásné! vždyť květete krásněji než růže. „Ty“, pravila chlapečkovi „jsi dědečkovi celý podobný.“

„A holčička“ pravil dědeček „je tobě podobna.“ Chlapečkovi však řekl dědeček: „Pověz pak mi rozmilé vñoučátko, jak ti říkají?“

„Izidor“ odpověděl chlapeček.

Babička se ptala holčičky: „A jak tobě říkají má milá vnučičko?“

„Hedvíka“ odpovědělo děvčátko.

Kristián pravil na to: „Z uctivosti a vděčné lásky k rodičům, dal jsem svým dětem tato jména na křtu svatém.

„To je krásné a těší mne, že rodiče své tak ctíš“ pravil starý Izidor.

Babička však pravila: „O ty milý Izidorku a ty milá Hedvičko; mě je tak, jako bych vás měla ještě radši, že se jmenujete po dědečkovi a babičce.“

Dědeček ale pravil Kristiánovi: „Tuším, žeš dal synu svému jméno Izidor netoliko z lásky ke mně, nýbrž i z úcty k svatému Izidorovi. On byl sprostý rolník ve Španělich, jakž jsem ti už častěji povídal a posud mu vzdávají čest jakožto patronovi v hlavním městě té země a dávají ho za příklad sedlákům. Vždycky jsem se přičinil, následovati jeho šlépějí. Krásný to obyčej, že má každý křesťan jméno některého svatého; což by to ale bylo platno, kdybychme se o to nestarali, kdo vlastně tito svatí byli; a kdybychme se ještě méně přičinili, následovati jich příkladu.“

Babička pravila: „Svatá Hedvíka byla princezna. Otec její byl kníže a panovník několika menších zemí. Ona se stala vevodkyní slezskou a dosud se slaví co patronka ve Slezsku. Já

chudá žena nemohlať jsem ovšem v nejvíce stránkách následovati tak mocnou a bohatou paní. Avšak zrovna v tom, co je všem lidem nejdůležitější, v lásce k Bohu a bližnímu, může jí býti každá chudobná dívčice podobna. Nepřivedla jsem to ovšem daleko, předce však jsem se učiniti snažila co jsem mohla.“

Izidor připomenul toto: „Kdyby svatá Hedvíka nic jiného byla nebyvala, než princezna a vévodkyně, tedy by byla teď od světa zapomenuta; avšak skrz její svatost zůstala památka její požehnána až po tuto hodinu. A kdožby si nevážil výše opravdové svatosti, to jest nelíčené nábožnosti a nejúplnější ctnosti, nežli stavu a řádů, ano i nežli koruny!“

Částka sedmnáctá.

Oběd pod širým nebem.

Mezi tím, co se bavil dědeček a babička s vnoučátky, postarala se Markéta o oběd. Všecko co k tomu třeba bylo přivezla s sebou v kočáru. Světnička v chaloupce byla těsná pro tolik hostů a stůl příliš malý. Lavice byla také ku stěně přibitá a jenom několik židlí bylo pohotově. Markéta prostřela tedy krásný, bílý ubrus na čistém, zeleném trávníčku pod košatými ořechy, postavila na něj talíře, lžíce, nože a vi-

dličky i také sklenice, přinesla polívku na míse a volala k obědu.

„To je dobře vymyšleno“ prohodil Florián, to bude výtečný oběd pod širým nebem. My rolníci jsme zvyklí ve žních anebo v senoseči na Boží zem usednout a jíst.

Všickni hosté stáli vůkol prostřeného oběda a modlili se tiše! Obě děti však modlili se nahlas: „Pane Bože požehnej nám těchto darů, které z Tvé štědrosti požívati budeme“ a všickni přítomní byli touto dětskou modlitbou skoro až k pláči pohnuti. Při obědě byli všickni nad míru veseli a potěšeni.

Starosta pravil: „My obědváme dnes veřejně jako knížata, ačkoli se na nás nikdo nedívá, leč stromy vůkol nás a slunce, které zde onde mezi lupením proskakuje.“

Kristián připomenul řka: „Jak je tu všechno pěkné a veselé! Jak líbezně šumí větříček v lupení a jak příjemně hrčí pramének, jenž se prýští tam ze skály. Ořechové stromy rozepnuly nad námi baldachin a Pán Bůh okrásl tabuli naši kolem květinami a květoucím křovím, ptáčka pak provozují hudbu při obědě. Knížata sedí u skvostnějších hostin, avšak zajisté ne u veselejších než my.“

Ku konci oběda promluvil představený takto: „Teď po obědě učiním ponavrnutí, které jak doufám Kristián i rodiče jeho schválí. V našem pěkném městečku je na prodej hezký dům se

zahradou a polemi. Radil bych, aby si to hospodářstvíčko Kristián koupil.“

„Neboť *předně* není v městečku soustružníka, a ačkoli by Kristián u nás jen obyčejné soustružní práce dělal, tedy by při své umělosti na všechny strany z daleka široka tolik díla dostával že by ho měl dost. U nás je na příklad jeden měšťan který jen sprosté řemeslo provozuje, on je totiž jen šlejfiřem. Jednou vzal do domu svého francouzského raněného vojáka z útrpnosti, proto že byl tohož řemesla a ošetřoval ho. Voják se uzdravil a z vděčnosti naučil mistra mnoho u nás ještě neznámých prospěchů tohoto řemesla. A hle, náš mistr to přivedl tak daleko, že se mu posílají až z Prahy břitvy a lékařské nástroje k broušení a hlazení. Dobrý dělník všude chleba nalezne.

Za druhé je pro řemeslníka v malých městech velmi prospěšno, máli vedle svého řemesla ještě něco polí. Pak si může svůj chleb sám dobývati a má ho jistý, zvláště za času drahoty i nepotřebuje zemčata, máslo a vejce na trhu kupovat a často velmi draze platit, neřkuli že toho časem ani nedostane. A Kristiánovi se to velmi dobře hodí, že se už od dětinství s rolnickými pracemi obeznámil, musilť u sedláků sloužiti, než se dal na řemeslo. Když mu otec hodného mistra našel, který vedle řemesla dost hodnou polnost měl, musíval Kristián při polní práci pomáhati a vesele chodil na pole s pluhem

a branama, hráběma, kosou nebo srpem. Pří-
sloví sice praví, že se člověk při dvou řemeslech
snadno pokazí, avšak řemeslo a polní práce snáší
se velmi dobře a při tom se může i zbohatnouti.

Za třetí mohlby Kristián své milované rodiče
k sobě vzíti. Ach pro ty ctihodné staré rodiče
nehodí se už chaloupka na samotě v pustých
skalínách! Lépe by jim bylo v domě milovaného
syna. Tam by bylo pro ně místa více než dost.
Také by neměli daleko do kostela a v nemoci
by nacházeli snadno lékařské pomoci a duchovní
potěchy.“

Kristián se divil, že umí Florián, prostý rol-
ník, tak dobře posuzovati lidské okolnosti. Ná-
vrh ten líbil se jemu i rodičům jeho velmi dobře.
I pravil: „Podívám se na ten dům a zahradu a
prohlednu pole a luka, a bez pochyby koupím
pak to hospodářství.“

Když všickni vstali a po obědě se pomodlili
doložil Florián: „Teď musíme zas domů jeti, Kri-
stián ať zůstane zde u rodičů, mají spolu mnoho
co mluvit. Dětičky pojedou s námi, můžemeť je
u nás lépe uložití a ony mají matku mou už tak
rády, jakoby byla jejich vlastní. Zejtra ráno pošlu
sem zas kočár pro Kristiána a rodiče jeho. Matka
má nebude moci skrze domácí práci přijeti proti
vám a já také nemohu skrz důležitou práci úřední.
Můj milý, strýc Ondřej však zajisté pro vás
přijede.“

„Jen za to vás prosím,“ řekla ještě Hedvíka,

„pošlete kočár tak záhy, abychme, poněvadž je zejtra neděle, ještě v pravý čas přijeli k službám Božím ve vašem kostele. Nemůžemeť Pánu Bohu ani dost naděkovat za velká dobrodiní, jež nám prokázal.“

Částka osmnáctá.

Konec.

Když byl následujícího jitra Kristián a rodiče jeho, starostou provázeni, v chrámu Páně díky své Bohu vzdali a na to skrovně posnídali, pravil jim starosta: „Teď se podívejme na onen dům a pole.“ Všickni šli s ním a shledali všechno tak dobré a pěkné, že si to nemohli ani lepší přátí.

„Dobře tedy,“ pravil Kristián, „koupím dům i pozemky a nákupní cenu zaplatím za čtrnáct dní v hotovosti. Peníze si mohu vyzdvihnouti v Praze u velkoobchodníka.“

Markéta přistrojila pro milé hosti oběd. Kristián s oběma dítkama seděl u [podlouhlého stolu mezi dědečkem a babičkou. Proti Kristiánovi seděl představený v nejpěknějším oděvu hostům na poctu. V pravo vedle něho seděl pan farář a v levo pan učitel. Na obou koncích

stolu seděli Markéta a bratr její Ondřej; Anička, mladá a pilná hospodyňka, byla neustále v kuchyni zaměstnána, aby vzácné hosti slušně uctila, bylot churavému dítěti už lépe, a teprva ku konci oběda sedla též ke stolu.

Šlechetný pan farář měl se k dědečkovi a babičce uctivě a pravil: „Šedivé vlasy jsou čestná koruna a ta se nachází jenom na cestě spravedlnosti, tak praví moudrý Šalomoun. A v pravdě jen při nábožném, v Bohu utěšeném živobytí, jen při střídmosti, pilnosti a pracovitosti a protož i s pokojnou, stárosti prostou myslí může se dosáhnouti tak vysokého stáří šest a osmdesáti let, jak vidíme tuto na patriarchovi Izidorovi a manželce jeho.

Pana faráře těšilo velice, že seznal v Kristiánovi tak výborného muže a ještě více to, že v něm získalo městečko hodného měšťana a farní osada opravdového křesťana. I pravil takto: „Zdejší lidé diví se tomu velice, že se navrátil Kristián jakožto vážený a zámožný muž, ješto jej mnozí jakožto chudobného chlapce znali, který v sousední vesnici bos a často v dešti a sněhu krávy pásal. Já se tomu nedivím. Slova krále Davida osvědčují se podnes ještě co pravdivá: „Byl jsem jinochem a stal jsem se kmetem — nikdy však jsem neviděl, aby byl spravedlivý opuštěn, aniž aby děti jeho po chlebu chodily.“

„Také vidíme na Kristiánovi,“ pravil dále

pan farář, „co dělá dobré vychování. Rodiče jeho vychovali ho nábožně, po křesťansku, v bázni Boží, přidržovali ho k modlitbě a práci, pečlivě posílali ho do školy a nechali ho tomu vyučiti, čeho měl třeba, aby se ve světě protloukl; protož se stal z něho tak výborný muž.“

Pan učitel připojil toto: „Nemohu při tom smlčeti, že byl dědeček našeho ctěného pana představeného také učitelem. Děti své, Ondřeje totiž a sestru jeho, matku Floriánovu, vyučoval velmi dobře, jinak by byli malého Floriána nemohli tak dobře vychovati.“

Pan farář mu dal za pravdu a doložil: „Vychování a vyučování patří nerozdílně dohromady. Kdo mladý stromeček pilně ošetřuje, bude někdy jísti jeho ovoce; kdo své dítky dobře vychovává, dočká se na nich radostí. Také se nemůžou dítky bez vyučování státi dobrými lidmi, nýbrž bývají, jak jsem před několika dny v jedné staré knize četl, vlky a medvědy.“

S velkým potěšením a jako proslaven ohlížel se pan farář v kole těchto dobrých lidí, jenž seděli u stolu a pravil: „Na Kristiánovi a ctihodných jeho rodičích, na ctěném představeném a jeho dobré, rozumné matce a též takovém bratru jejím potvrzuje se vůčihledě zkušenost, že se zakládá veškerá cena člověka, ano i jeho štěstí a blaženost časná i věčná na smýšlení v pravdě křesťanském. Denní dílo rodičů byla

modlitba a práce, a tak udělaly i děti modlitbu a práci denním zaměstnáním svého života.

„To platí též o Anně, ctihodné manželce Floriánově. I její rodičové vychovávali ji od dětinství nábožně a křesťansky a pilně ji posílali do školy. Teta její cvičila ji v domácích pracích, zachovala ji před marnivostí a zkárou světskou a učila ji slovem a příkladem důvěře v Boha, trpělivosti v bolestech a všem ctnostem. A tím způsobem vykvětla Anna v tak šlechetnou pannu. Upřímná pobožnost její krásí ji více než perle a drahé kamení; pilné, od práce ztvrdlé ruce slouží jí více ke cti než zlaté prstýnky; mravnost a poníženost její byly chudobně panně bohatějším věncem, nežli by byly bývaly těžké truhlice plny peněz.“

„V pravdě,“ zvolal pan farář tak důrazně jakoby kázal, „*modlitba*, náležitá modlitba, kdežto pořád na Boha myslíme, z Něho se těšíme, mysl k Němu pozdvihujeme, za všecka dobrodiní Jemu děkujeme, všecka Jeho přikázání zachovávati se snažíme, ve všech potřebách k Němu útočiště máme, s Ním tak mluvíme jako dítě s otcem; taková modlitba líbí se Bohu. Taková modlitba je páskou, která nás k nebesům váže a na takovou modlitbu poukazují slova: *Modlete se bez přestání*. Taková modlitba povznáší nás nad vášně pozemské a posiluje nás, abychme je přemohli a takové přidržení se Boha zachová nám

pokoj duše ve všech bouřích světských, a starosti pozemské neužírají tak srdce naše.“

S prací je to tak jako s modlitbou. Jak mnoho dokázala už pracovitost lidská! Pilnost a neunavná přičinlivost přejinačila podobu zemskou. I naše vlast byla za starodávna pokryta jen samými lesy a močály. Naši praotcové vymýtili lesy, vysušili močály a mnoho milionů brázd vyorali. I v našem okolí viděli jsme za našich dnů, co dokáže pilnost. Role a luka se lépe vzdělávají a poskytují utěšené podívání. Neúrodná jindy a pustá draha naše jsou plna trávy a kvítí a přetýkají takřka mlékem a medem. Všude spatřujeme stromoví plno ovoce a v domích způsobila pilnost pořádek a čistotu.“

Modlitba a práce patří dohromady. Řikává se sice, že je modlitba pro duši, práce však pro tělo nevyhnutelně potřebná. Já však myslím, že by se modlitba a práce nikdy rozdělovat neměla, obé je pro duši i tělo stejně zdravé a spasitelné. Modlitba šlechtí a posvěcuje i nejmenší, nejsprostější práci. Bůh člověku jedenkrát uložil, aby si dobýval chleb v potu tváře a kdo práci s nábožností vykonává, pro toho je pravým, dobrým skutkem. Práce spojená s modlitbou stává se službou Boží. Kdo jde s tím dobrým úmyslem ku práci, aby vyplnil vůli Boží, tomu bude práce lehká, byť byla i sebe obtížnější. Modlitba, nábožné pohlednutí k Bohu, proměňuje každou hroudu v zlato. Taková práce přináší také hojné

požehnání s hůry. Pilný pracovník neschudne tak snadno, práce je mu zlatým dolem.“

Ve své dlouholeté zkušenosti při zaopatřování nemocných shledal jsem také, že patřili nábožní a pilní lidé utěšeně na smrt v radostné naději lepšího života. Podobalif se pracovníkovi, který po těžké, namáhavé, ale dobře vykonané práci celého týhodne v sobotu večer pokojně a vesele svíčku shasne a jde spat, poněvadž myslí na neděli, v nížto si od svých obtíží odpočine a bez vytržení v Bohu se potěší. Dejž Bůh, aby byl konec našeho života jednou též takový.“

Všickni u stolu poslouchali ho velmi nábožně jako v kostele a jednohlasně řekli: Amen.

Starosta podotknul takto: „Co nám velebný pan farář dobrého a pravdivého pověděl, to je v hlavní věci v kratičkém příslovíčku obsaženo, které já často říkávám.“

Pan farář nemohl se skrze požehnání déle zdržeti, pročez vstal a všickni s ním. Když se pomodlili vzal pan farář klobouk a hůl. Představený mu děkova!, že přijal pozvání k obědu a vyprovázel ho s panem učitelem až před vrata.

Když se zas vrátil pravil Izidorovi: „Teď vás o něco poprosím a vy mi to nesmíte na dnešním radostném dnu odepřít. Přepustte svou chýži v lese aspoň doživotně Vavřincovi, chudobnému jednorukému vysloužilci a jeho staré hospodyně, kteráž sloužila jedenkrát u rodičů mé Aničky, teď ale nádenickou práci dělat nemůže

a jen trochu šije a štrykuje. Oni byli v nájmu, jsou teď vypovězeni a nemohou naleznout jiný příbytek.“

S radostí vyplnil Izidor tu prosbu a pravil: „Nejen ohaloupku, nýbrž i nábytek a obě mé kozy jim daruju.“

Představený vykonal rád všecko bez meškání co měl v předsevzetí. Protož dal Vavřince zavolati. Šedý voják přišel a slyše co se stalo děkoval pln radosti Izidorovi a také Floriánovi, jehož přímluva mu k tomu příbytku pomohla.

Voják spatřil také straku v kleci a s úsměchem pravil: „I tomu ptákovi bych se měl poděkovat, on mi prokázal velmi dobrou službu.“

Představený pravil: „Pták zapomněl už onu nadávku, která vám tak prospěla, poněvadž ji zde od nikoho neslyší. Za to se naučil mou zamilovanou průpovídku, kterou já vždycky se zvláštním důrazem říkávám. On ji jednou za mnou řekl, až jsem se tomu podívil, jestli průpovídka velmi kratoučká, že si ji pták snadně pamatovati mohl. Předce však má tolik smyslu že obsahuje celé mravné učení, a když se náležitě rozváží, učí ona šesti slovy snad víc, než mnohá kniha šest a šedesáti kapitolami. Když někdy ke mně člověk přijde a stěžuje si, já však o něm vím, že nemá bázně Boží a důvěry v Boha aniž chuti ku práci, tu mu vždycky průpovídku tu vštěpuju.“

Na to šel představený ku kleci a pravil ptákoví: „Jak pak strako? nech slyšet svou průpovídku“ a pták řekl několikrát po sobě velmi zřetelně: „Pracuj, modli se, Bůh ti pomůže.“

„Toť je v pravdě zlaté slovo,“ zvolal starý hodný voják. „Ten pták měl by viset v kleci před oknem, aby je každému provolal, kdo jde okolo něho po ulici. Nebyloby tolik bohaprázdňích, nespokojených a nuzných lidí na světě kdyby si každý vzal tu průpovídku za heslo :

Pracuj, modli se,
Pán Bůh pomůže.

Kristián se usadil v koupeném domě a rodičové jeho přistěhovali se k němu. Florián a Kristián, oba synové bohabojných a neunavně pracovitých rodičů, stali se upřímnými přátely. Oba dva, nejen v skutku ctihodný rolník Florián, nýbrž i neméně vážnosti zasluhující řemeslník Kristián byli dobrým příkladem pro celé městečko a vůkolní obce, všeobecně vážení od lidí a hojně požehnání od Boha. Jak oni oba šlépějí svých rodičů následovali, tak se spravovaly jejich děti příkladem svých rodičů.

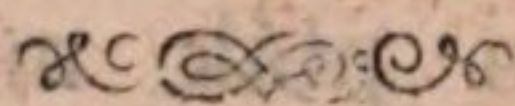
„Jablko nepadá od stromu daleko“ říkali lidé. Pan farář ale, kterýž si obou těch výborných mužů stejně vážil a jich srdečný přítel byl, dočkal se toho ještě, že byly také děti jejich

nábožny a ctnostny, šťastny a spokojeny. I říkal tedy častěji: „Jak pravdivá jsou slova svatého apoštola Pavla: *Nábožnost prospívá ke všemu a má zalíbení tohoto i budoucího života.*“

nábožny a ctnostny, šťastny a spokojeny. I říkal tedy častěji: „Jak pravdivá jsou slova svatého apoštola Pavla: *Nábožnost prospívá ke všemu a má zalíbení tohoto i budoucího života.*“

Schmid, Christoph <<von>>,

Veskery spisy (Sammtl. Schriften, Nach der letzten Original-Ausgabe ü
bersetzt von Jos. Pecírka)

Bd.: XVI

Prag 1861

Paed.pr. 3085-16

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10761048-1